

STUDIU

Prestații sociale garantate procurorilor din Republica Moldova și recomandări pentru asigurarea conformității cu standardele Uniunii Europene

elaborat de către:

Chisari-Rurak Aliona

dr., conf. univ., USM

Studiul este realizat în cadrul
Proiectului Consiliului Europei „*Support pentru reforma justiției în Republica
Moldova*”, cu implicarea Consiliului Superior al Procurorilor

Chișinău, 2026

CUPRINS:

Introducere	4
1. Evoluția reglementărilor legale naționale în domeniul asigurărilor sociale, al asigurărilor obligatorii de asistență medicală și al altor garanții sociale ale procurorilor	7
2. Reglementări legale actuale în domeniul asigurărilor sociale și al asigurărilor obligatorii de asistență medicală a procurorilor din Republica Moldova.....	20
3. Salarizarea procurorilor – instrument de consolidare a independenței profesiei	28
4. Reglementări juridice ale altor state în domeniul asigurărilor sociale, al asigurărilor obligatorii de asistență medicală și al altor garanții sociale ale procurorilor	39
5. Standarde ale Uniunii Europene privind pensiile și alte garanții sociale ale procurorilor	50
Concluzii și recomandări	53
Referințe bibliografice	63

INTRODUCERE

Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025 (în continuare Strategie)¹ reprezintă un document de politici publice, esențial pentru modernizarea sistemului judiciar din Republica Moldova și pentru consolidarea statului de drept. Aceasta a fost elaborată în contextul necesității de a restabili încrederea cetățenilor în justiție și de a alinia sistemul național la standardele europene. Un obiectiv central al Strategiei îl constituie fortificarea independenței și integrității justiției, prin reformarea mecanismelor de evaluare a judecătorilor și procurorilor, promovarea meritocrației și combaterea corupției. În acest sens, Strategia prevede măsuri clare de responsabilizare a actorilor din sistemul judiciar și de sporire a transparenței instituționale.

Acest document de politici este congruent și cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), care au fost adoptate de statele membre ale Organizației Națiunilor Unite în cadrul Summitului pentru Dezvoltare Durabilă din 25 – 27 septembrie 2015 și care au fost incluse în Agenda pentru Dezvoltare Durabilă – 2030, și anume cu Obiectivul 16 care urmărește *promovarea societăților pașnice și incluzive pentru dezvoltare durabilă, asigurarea accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile*.²

Prin Strategie se intenționează continuarea proceselor lansate și implementate, care au reprezentat o nouă etapă în edificarea unui sector al justiției modern și care au contribuit la crearea unei noi infrastructuri normative și instituționale. Consolidarea sectorului judecătoresc determină abordarea mai multor componente ale acestui proces, toate obiectivele fiind subsumate unui obiectiv general și fundamental, celui privind asigurarea unui sector al justiției **accesibil, transparent, eficient și responsabil**. O justiție modernă, căreia să îi fie asigurate independența și eficiența, reprezintă mai mult decât un deziderat. Obiectivul general, direcțiile strategice și obiectivele specifice ale Strategiei ținesc problemele critice și vulnerabilitățile sectorului justiției, atestate în rapoartele de evaluare și în discuțiile cu actorii din sector, și se concentrează pe asigurarea coerenței și a continuității reformelor precedente, pe modernizarea în continuare a

¹ *Legea pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, nr. 211 din 06.12.2021*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 325-333, 2021.

² *Agenda pentru Dezvoltare Durabilă – 2030*. Disponibil: <https://fra.europa.eu/en/law-reference/un-general-assembly-resolution-701-2015-transforming-our-world-2030-agenda>

sectorului, pe sporirea eficienței, a calității și accesului la justiție, precum și se orientează spre noile tendințe moderne, abordate în domeniul justiției de mai multe structuri europene.

Obiectivul 1.1 din cadrul Strategiei prevede consolidarea independenței sistemului judecătoresc și a sistemului Procuraturii. În acest context, prioritate constituie „asigurarea independenței corpului de procurori”. Astfel, în partea ce ține de asigurarea independenței procurorilor, Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE), în Avizul nr. 9, stabilește că „independența și autonomia Parchetului este un corolar esențial al independenței sistemului judiciar” și că „tendința generală de consolidare a independenței și autonomiei efective a Parchetului ar trebui încurajată”. Conchidem că, promovarea măsurilor de încurajare, încadrează în sine și implementarea mai multor garanții sociale, a mecanismelor de protecție socială și în special, a celor de asigurare socială și asigurare obligatorie de asistență medicală.

În Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei, în cadrul Direcției strategice: „Independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției”, identificăm obiectivul specific 1.1.3.: „Sporirea independenței sistemului procuraturii și fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor”, în cadrul căruia, Acțiunea (a) vizează: **„Analiza oportunității atribuirii procurorilor a statutului de magistrat.”** Se preconiza ca aceste activități să fie desfășurate de către Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor și Ministerul Justiției.

În cadrul „*Studiului privind oportunitatea acordării statutului de magistrat procurorilor din Republica Moldova*”, realizat în 2024 sunt abordate pe larg toate aspectele respective și se concluzionează că: *„în Republica Moldova, statutul procurorilor este apropiat de cel al judecătorilor, dar lipsa unei definiții clare creează incertitudini și manipulări legate de garanțiile procurorilor. Atât judecătorii, cât și procurorii trebuie să aibă integritate, moralitate, independență și imparțialitate în exercitarea funcțiilor... Independența procurorilor, la fel ca și cea a judecătorilor, este vitală pentru un sistem de justiție echitabil și eficient. Statutul de magistrat trebuie să fie clar definit în legislație pentru a asigura coerența și transparența în sistemul judiciar... În multe sisteme europene, procurorii și judecătorii au statut de magistrat, iar în Moldova acest lucru este necesar pentru armonizarea cu normele internaționale. Unificarea statutului judecătorilor și procurorilor în ceea ce privește incompatibilitățile, drepturile și obligațiile, în viitor trebuie să fie clar definită. Se recomandă crearea unei singure structuri de*

autoadministrare pentru judecători și procurori, în perspectivă pentru magistrați, care va contribui la o justiție mai echitabilă și eficientă”³.

Scopul prezentului studiu este de a identifica garanțiile sociale, inclusiv mecanismele de realizare a drepturilor în domeniul asigurărilor sociale și al asigurărilor obligatorii de asistență medicală, la etapa actuală, de către procurori. Din cadrul acestuia rezultă mai multe **obiective**:

- analiza reglementărilor legale din domeniul asigurărilor sociale și al asigurărilor obligatorii de asistență medicală, destinate procurorilor, din perspectivă evolutivă, identificând modificările pertinente la diverse etape;
- analiza reglementărilor legale, care vizează garanțiile sociale ale procurorilor și identificarea aspectelor *forte*, dar și a lacunelor care există;
- realizarea întâlnirilor cu reprezentanții Consiliului Superior al Procurorilor, dar și și cu alți actori din domeniu;
- determinarea gradului de influență a procesului de vetting asupra sistemului de salarizare al procurorilor;
- stabilirea nivelului de respectare a prevederilor actelor internaționale și regionale, care se referă la garanțiile sociale, inclusiv cele din domeniul asigurărilor sociale și al asigurărilor obligatorii de asistență medicală, aplicate procurorilor;
- **identificarea propunerilor de lege ferenda, care ar viza stabilirea unor garanții sociale mai avantajoase pentru procurori, coroborate cu garanțiile sociale ale judecătorilor.**

Cu referire la **metodele de cercetare** evidențiem că, studiul a fost elaborat în baza **analizei** cadrului normativ, al altor studii și cercetări existente în domeniu. A fost aplicată metoda **interviului**, au fost, de asemenea, utilizate și metodele: **logică, istorică, comparativă, statistică.**

³ Victoria Sanduța, Marina Rusu, Lucia Bagrin, *Studiu privind oportunitatea acordării statutului de magistrat procurorilor din Republica Moldova*. Chișinău, 2024. Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/inline-files/studiu_magistrati.pdf

I. EVOLUȚIA REGLEMENTĂRILOR LEGALE NAȚIONALE ÎN DOMENIUL ASIGURĂRILOR SOCIALE, AL ASIGURĂRILOR OBLIGATORII DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ ȘI AL ALTOR GARANȚII SOCIALE ALE PROCURORILOR

După declararea independenței Republicii Moldova, **în anul 1992 este adoptată prima Lege cu privire la Procuratură** (în continuare Legea din 1992).⁴ Acest act conținea multiple reglementări care vizau garanțiile sociale ale procurorului. Art. 45, alin. (1) din cadrul acestuia, prevedea că salariul procurorilor și anchetatorilor se stabilea în funcție de post, gradul de clasificare și de vechimea în muncă și corespundea salariilor judecătorilor instanțelor judecătorești de gradul de clasificare respectiv, cu o deviere în limita a 5%. **Procurorii și anchetatorii aveau dreptul la toate înlesnirile, garanțiile, recompensele și suplimentele, prevăzute pentru judecători.**

O abordare, deși învechită la prima vedere, identifică importanța statutului procurorului și asemănarea acestuia cu statutul judecătorului.

Importante din cadrul acestui act erau și reglementările legale care prevedeau că la cererea organelor respective ale Procuraturii, organele administrației publice locale erau obligate să asigure procurorul, anchetatorul, în termen de un an după numirea lor în funcție, cu apartament sau casă individuală și să le instaleze telefon.

Comparând aceste reglementări cu normele juridice în vigoare la etapa actuală, evidențiem că procurorii nu mai beneficiază de locuințe de serviciu, din cauza multiplelor schimbări socio-politice și economice, care s-au petrecut pe parcursul timpului. Considerăm oportun de a introduce o astfel de prevedere în Legea actuală cu privire la Procuratură. Argumentul vine să susțină, în primul rând tinerii, care aspiră să asceadă în profesie.

Dreptul la pensie al procurorilor a fost reglementat la acea etapă prin Hotărârea Guvernului RM despre aprobarea *Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a pensiilor pentru vechime în muncă colaboratorilor organelor procuraturii*.⁵ De dreptul la pensie dispuneau procurorii și anchetatorii organelor procuraturii, care au atins vârsta de 50 ani și aveau o vechime în muncă de cel puțin 20 ani calendaristici, dintre care 12 ani și 6 luni în funcție de procuror,

⁴ *Legea cu privire la Procuratura Republicii Moldova, nr. 902 din 28.01.1992.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1, 1992 (abrogată).

⁵ *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a pensiilor pentru vechime în muncă colaboratorilor organelor procuraturii, nr. 225 din 05.03.1998.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 29-28, 1998 (abrogată).

anchetator al procuraturii (vechime specială). De dreptul la pensie dispuneau la fel procurorii și anchetatorii eliberați din organele procuraturii, până la 22.01.1998 în legătură cu pensionarea de vârstă sau din cauza dizabilității, precum și pensionarii organelor procuraturii care primeau pensie în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne. Pensiile procurorilor și anchetatorilor procuraturii pentru vechime în muncă se stabileau în proporție de 55 % din salariul mediu, plătit în ultimele 12 luni de activitate în funcție de procuror sau anchetator la momentul pensionării. Pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea în muncă de 20 ani calendaristici, pensia se majora cu 3 % din salariul mediu, însă nu putea depăși 80 % din salariul mediu, ținând cont de indexarea salariului.

În anul 2000 Curtea Constituțională a declarat neconstituționale prevederile din art. 45¹ din Legea din 1992, care prevedeau că procurorii și anchetatorii aveau dreptul la pensie cu condiția realizării vechimii în muncă în funcțiile respective de minim 20 de ani și a respectării prevederilor generale cu referire la vârsta și stagiul general de cotizare, prevăzute la acea etapă în Legea cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat (art. 41, alin. 1; art. 42, alin. 1). În context, Înalta Curte a constatat că: **„dată fiind importanța socială majoră a obligațiilor procurorilor și anchetatorilor Procuraturii, responsabilitatea sporită, riscul pe care îl comportă exercițiul atribuțiilor lor funcționale, categoriile respective de colaboratori trebuie să beneficieze de un sistem de garanții juridice certe”**.⁶

Conform prevederilor art. 34 din **Legea cu privire la Procuratură din 2003** (în continuare Legea din 2003):⁷ procurorul care a atins vârsta de 50 de ani și avea o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni în funcție de procuror sau judecător, avea dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55 % din salariul lui mediu, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – adaos de 3 %, dar în total nu mai mult de 80 % din salariul lui mediu, ținându-se cont de indexarea acestuia. Asupra procurorilor din secția militară a Procuraturii Generale și din procuraturile militare se extindea acțiunea Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne. Vechimea în muncă a procurorilor transferați în secția militară și în

⁶ *Hotărârea Curții Constituționale privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționarilor publici, nr. 4 din 27.01.2000.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-17, 2000.

⁷ *Legea cu privire la Procuratură, nr. 118 din 14.03.2003.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 73-75, 2003 (abrogată).

procuraturile militare se includea în vechimea totală în muncă a militarului. Pensia pentru vechime în muncă se plătea integral procurorului în funcție, iar după pensionare, procurorul avea dreptul să se angajeze și să primească pensia și salariul integral. În caz de dizabilitate, procurorul beneficia de pensia pentru invaliditate, iar în caz de deces al procurorului întreținător al familiei, membrii acesteia beneficiau de pensia pentru pierderea întreținătorului în condițiile Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat. Procurorii pensionați beneficiau de recalcularea pensiei, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, începând cu luna următoare celei în care s-a majorat salariul, indiferent de faptul dacă pensionarul lucra sau nu în organele Procuraturii.

În anul 2007 legea enunțată supra, este completată cu art. 34¹ și 34² care prevăd că pensiile se stabilesc de organele de asigurări sociale. Acestea au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate. În același context, este prevăzut că până la 01.01.2010, cheltuielile pentru achitarea pensiilor sunt suportate de la bugetul de stat.⁸ Tot în anul 2007 prevederile legale cu referire la condițiile de stabilire a pensiei pentru procurori, se extind și asupra persoanelor care exercită funcții eligibile în organele de stat și care, până a fi alese în aceste funcții, au îndeplinit funcția de procuror.⁹

Alte garanții sociale prevăzute în Legea din 2003 au vizat asigurarea de stat obligatorie de la bugetul de stat a vieții, sănătății și bunurilor procurorului, la o sumă egală cu suma mijloacelor lui bănești de întreținere pe zece ani la ultimul loc de muncă. Suma de asigurare se plătea în caz de:

✓ moarte violentă sau deces al procurorului în exercițiul funcțiunii, dacă decesul a survenit ca urmare a unor leziuni corporale sau altei vătămări violente a sănătății, – succesorilor lui, sub forma unei indemnizații unice egale cu produsul înmulțirii salariului mediu anual al decedatului la numărul de ani compleți pe care acesta nu i-a supraviețuit până la atingerea plafonului de vârstă, dar nu mai puțin de 15 salarii medii anuale;

✓ mutilare a procurorului sau o altă vătămare violentă a sănătății, care excludea posibilitatea de a continua activitatea profesională și care a provocat pierderea totală a capacității de muncă, – sub forma unei indemnizații unice egale cu suma mijloacelor lui bănești de întreținere pe 10 ani;

⁸ LP 399-XVI din 14.12.06. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 39-42, 2007.

⁹ LP 70-XVI din 22.03.07. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 94-97, 2007.

✓ mutilare a procurorului în exercițiul funcțiunii, ce excludea posibilitatea de a continua activitatea profesională, – sub forma unei compensații lunare egale cu salariul pe care l-a avut în funcția de procuror. Pensia de invaliditate sau alte tipuri de pensii stabilite până sau după pierderea capacității de a continua activitatea profesională nu se includeau în calculul compensației. În această compensație nu se includeau nici salariul primit de către procuror după vătămare, nici compensațiile de asigurare de stat;

✓ moarte violentă sau deces al procurorului, ca urmare a unor leziuni corporale sau a altei vătămări violente a sănătății, – membrilor familiei acestuia inapți de muncă, aflați la întreținerea lui, sub forma unei indemnizații lunare egale cu diferența dintre partea ce le revenea din salariul celui decedat și pensia stabilită în legătură cu pierderea întreținătorului, fără a se lua în calcul indemnizația unică.

De asemenea, prejudiciul material cauzat în legătură cu activitatea de serviciu a procurorului prin deteriorarea sau nimicirea bunurilor acestuia, bunurilor membrilor familiei lui sau ale rudelor apropiate se reparau integral de la bugetul de stat dacă era confirmat prin hotărâre definitivă a instanței judecătorești.

Concediul anual plătit al procurorului constituia 30 de zile lucrătoare. În cazul în care procurorul avea o vechime în muncă de până la 5 ani, concediul lui se mărea cu 2 zile lucrătoare, de la 5 la 10 ani – cu 5 zile, de la 10 la 15 ani – cu 10 zile, peste 15 ani – cu 15 zile lucrătoare. O prevedere importantă era interzicerea neacordării concediului în decurs de doi ani la rând. **În cazul în care procurorul nu avea locuință sau avea nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative, autoritatea administrației publice locale era obligată, în termen de cel mult un an de la numirea lui în funcție, să îl asigure cu locuință (apartament sau casă) de serviciu pe perioada de activitate în localitatea respectivă. Dacă procurorul nu era asigurat cu spațiu locativ, el avea dreptul la restituirea cheltuielilor pentru locațiune, până la asigurarea cu apartament ori casă cumpărată de Procuratură din mijloacele bugetului de stat.**

Dacă inițial în Legea din 2003 era prevăzut că procurorul beneficiază de salariul funcției, sporuri, premii și alte suplimente la salariul funcției, conform Legii salarizării, în anul 2004 intră în vigoare mai multe modificări care prevăd că procurorul beneficia de salariul funcției și de sporuri pentru grad de clasificare (grad militar și vechime în muncă, de un spor de 50% din salariul funcției pentru îndeplinirea sarcinilor de importanță majoră, ținându-se cont de sporurile pentru gradul de clasificare (gradul militar) și vechimea în muncă, de spor pentru cunoașterea a două sau

mai multe limbi, una dintre care era limba română, în cazul în care aceste limbi erau utilizate în exercitarea atribuțiilor de serviciu. Salariul procurorului nu putea fi redus și se indexa în corespundere cu rata inflației, în condițiile legii. Cuantumul sporurilor pentru grad de clasificare (grad militar), pentru vechime în muncă și al altor sporuri se stabilea de Parlament. Cuantumul sporului pentru cunoașterea limbilor, constituia până la 25% din salariul funcției. Procurorii care aveau titlul științific de doctor în drept sau de doctor habilitat în drept beneficiau de un supliment în proporție de 5% și, respectiv, 10% din salariul funcției. De asemenea, procurorul putea beneficia și de alte sporuri și indemnizații.¹⁰ În 2007 aceste prevederi legale se modifică și legea prevede că salarizarea procurorului se efectuează în modul, condițiile și mărimile prevăzute de Legea nr. 355-XVI din 23.12.2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.¹¹

De asemenea, Legea din 2003 prevedea că procurorii beneficiază de asistență medicală gratuită în conformitate cu legislația în vigoare.

Legea cu privire la Procuratură din 2008 (în continuare Legea din 2008),¹² menține, în domeniul garanțiilor sociale ale procurorilor, reglementări legale asemănătoare cu cele din legea precedentă. Cu referire la concediile anuale a fost stabilit că acestea se oferă prin ordin al Procurorului General, în conformitate cu programul de acordare a concediilor de odihnă anuale procurorilor, aprobat de Consiliul Superior al Procurorilor. Dacă în Legea din 2003 se prevedea interzicerea neacordării concediului în decurs de doi ani la rând, Legea din 2008 prevedea că: „se interzice neacordarea concediului anual procurorului”.

De asemenea, se modifică și reglementările legale cu referire la salarizare, fiind prevăzut că salarizarea procurorului se efectuează în modul, în condițiile și în cuantumul prevăzute de legislație, iar retribuția totală include salariul funcției și sporurile pentru gradul de clasificare deținut, pentru vechime în muncă, pentru păstrarea secretului de stat, competență profesională, operativitate în muncă, pentru îndeplinirea unor sarcini de importanță majoră. În același context, se prevede că nu se admite anularea sau diminuarea drepturilor salariale ale procurorului.

Legea actuală cu privire la Procuratură a fost adoptată în 2016 (în continuare Legea din 2016),¹³ dar pe parcurs a suportat mai multe modificări care vizează garanțiile sociale ale

¹⁰ LP 578-XV din 26.12.03. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 22-25, 2004.

¹¹ LP 447-XVI din 28.12.06. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 51-53, 2007.

¹² Legea cu privire la Procuratură, nr. 294 din 25.12.2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 55-56, 2009 (abrogată).

¹³ Legea cu privire la Procuratură, nr. 3 din 25.02.2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 69-77, 2016.

procurorilor. Inițial, în art. 60 din această lege se prevedea că: „salariul procurorului se stabilește în funcție de salariul judecătorului; de nivelul procuraturii în care își desfășoară activitatea și de vechimea sa în funcția de procuror. La acea etapă salariul procurorului reprezenta 90% din: salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, în cazul procurorului din Procuratura Generală sau din procuraturile specializate, cu vechimea în muncă corespunzătoare; salariul judecătorului din judecătoria, în cazul procurorului din procuraturile teritoriale, inclusiv din Procuratura UTA Găgăuzia, cu vechimea în muncă corespunzătoare. Pentru exercitarea funcțiilor de conducere, procurorul beneficia de un spor, calculat în raport procentual față de salariul său de funcție. Condițiile și modul de salarizare a procurorilor erau stabilite prin Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.¹⁴

Aceste prevederi au fost abrogate în 2018, salarizarea procurorilor realizându-se, în continuare, în conformitate cu prevederile Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.¹⁵ **În acest context, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a pronunțat la 08.08.2023, Hotărârea pe marginea sesizării Procurorului General interimar nr. 18a/2022 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar și din Legea nr. 271 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative.¹⁶ Inter alia, Înalta Curte a hotărât: „Se recunosc constituționale art. 12 alin. (15), 29 alin. (2) și anexa nr. 4 tabelul 1 în partea referitoare la procurori din Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, în măsura în care ajustarea anuală a mărimii valorii de referință de salarizare a procurorilor este obligatorie și se bazează cel puțin pe rata inflației medii anuale la data adoptării legii bugetului de stat pentru anul următor”. În această ordine de idei, autoritățile au fost obligate să ajusteze salariile procurorilor cel puțin la rata inflației – poziție similară cu cea adoptată de Instanța de Jurisdicție Constituțională cu**

¹⁴ *Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, nr. 328 din 23.12.2013.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-16, 2014 (abrogată).

¹⁵ *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, nr. 270 din 23.11.2018.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 441-447, 2018.

¹⁶ *Hotărârea nr. 12 din 8 august 2023 privind controlul de constituționalitate al articolelor 12 alin. (15), 29 alin. (2), 30 alin. (4) și al Anexei nr. 4 Tabelul 1 din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, precum și al articolului XXVII punctele 2), 3) și 4) din Legea nr. 271 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative (salarizarea procurorilor).*

Disponibil: <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=832&l=ro>

referire la salariile judecătorilor. În context, Procuratura Generală a evidențiat importanța majoră a soluției Curții Constituționale pentru fortificarea independenței autorității judecătorești în general și a procurorilor, în mod special.¹⁷

Cu referire la pensiile procurorilor, Legea din 2016 prevede în art. 63 că procurorii au dreptul la pensie conform Legii nr. 156-XIV din 14.10.1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.¹⁸ Analizând prevederile legii care reglementează sistemul public de pensii în Republica Moldova, evidențiem că aceasta conținea prevederi legale cu referire la pensiile pentru unele categorii de cetățeni. Astfel, art. 46² regelementa condițiile de stabilire a pensiei pentru procurori și prevedea:

„ (1) Asiguratul care a atins vârsta menționată la alin. (2) și confirmă stagiul de cotizare prevăzut la alin. (3), din care cel puțin 15 ani în funcția de procuror, are dreptul la pensie în proporție de 75% din suma tuturor plăților lunare asigurate ale procurorului în exercițiu în ultima funcție deținută.

(2) Începând cu 1 iulie 2011, pentru procurori se stabilește vârsta de pensionare de 50 de ani și 6 luni, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. În fiecare an ulterior, vârsta de pensionare se majorează conform tabelului nr.9, până la atingerea vârstei de pensionare prevăzute la art. 41 alin. (1).

Tabelul nr.9

De la 1 iulie	Vârsta de pensionare	
	Bărbați	Femei
2011	50 ani 6 luni	50 ani 6 luni
2012	51 ani	51 ani
2013	51 ani 6 luni	51 ani 6 luni
2014	52 ani	52 ani
2015	52 ani 6 luni	52 ani 6 luni
2016	53 ani	53 ani
2017	53 ani 6 luni	53 ani 6 luni
2018	54 ani	54 ani

¹⁷<https://www.procuratura.md/ru/stiri-si-mass-media/anunturi/pronuntarea-hotararii-curtii-constitucionale-pe-marginea-sesizarii?utm>

¹⁸ *Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, nr. 156 din 14.10.1998.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. nr. 111-113, 1998. De la 01.01.2017 această lege a fost redenumită în: *Legea privind sistemul public de pensii.*

2019	54 ani 6 luni	54 ani 6 luni
2020	55 ani	55 ani
2021	55 ani 6 luni	55 ani 6 luni
2022	56 ani	56 ani
2023	56 ani 6 luni	56 ani 6 luni
2024	57 ani	57 ani
2025	57 ani 6 luni	57 ani
2026	58 ani	57 ani
2027	58 ani 6 luni	57 ani
2028	59 ani	57 ani
2029	59 ani 6 luni	57 ani
2030	60 ani	57 ani
2031	60 ani 6 luni	57 ani
2032	61 ani	57 ani
2033	61 ani 6 luni	57 ani
2034	62 ani	57 ani

(3) Începând cu 1 iulie 2011, pentru procurori se stabilește stagiul de cotizare necesar obținerii dreptului la pensie de 22 de ani. În fiecare an ulterior, stagiul de cotizare se majorează conform tabelului nr.10, până la atingerea stagiului de cotizare de 35 de ani, pentru bărbați și de 30 de ani pentru femei.

Tabelul nr.10

De la 1 iulie	Stagiul de cotizare
2011	22 ani
2012	24 ani
2013	26 ani
2014	28 ani
2015	30 ani
2016	32 ani
2017	34 ani
2018	35 ani

(4) Procurorii militari cad sub incidența Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne. Vechimea în muncă

a procurorilor transferați în procuraturile militare și în subdiviziunea Procuraturii Generale investită cu atribuții în Forțele Armate se include în vechimea totală în muncă a militarului.

(5) În stagiul de muncă/cotizare în funcția de procuror necesar stabilirii pensiei se include și perioada de activitate în calitate de anchetator în procuratură și de judecător.

(6) Perioadele de activitate necontributive în funcțiile de procuror, de anchetator în procuratură și de judecător de până la 31 decembrie 2005 se includ în stagiul de cotizare total și în cel special. Cheltuielile aferente includerii în stagiul de cotizare a perioadelor specificate se acoperă de la bugetul de stat în modul stabilit de Guvern.”

Începând cu 01.01.2018 aceste prevederi legale sunt abrogate,¹⁹ iar procurorii încep să-și realizeze dreptul la pensie în conformitate cu reglementările generale din domeniu. Astfel, conform Legii sistemului public de pensii, la această dată vârsta de pensionare pentru bărbați constituia 62 ani 4 luni, iar pentru femei – 57 ani 6 luni. La 01.01.2026 vârsta de pensionare pentru bărbați constituia 63 ani, iar pentru femei – 61 ani 6 luni. Stagiul de cotizare – 34 ani, pentru ambele categorii de beneficiari.

Remarcăm că tot în baza aceleiași legi, la data de 01.01.2018 este modificată și Legea cu privire la statutul judecătorului, în art. 32 al acestui act fiind prevăzut că judecătorul are dreptul la pensie în condițiile Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

De o importanță deosebită este faptul că procurorii își realizează dreptul la pensie în condiții generale și la etapa actuală, iar pentru judecători au fost restabilite anumite garanții în baza Hotărârii Curții Constituționale pentru controlul constituționalității Art. II din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (pensia specială a judecătorilor).²⁰ Înaltra Curte a declarat neconstituționale prevederile **Art. II din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, iar la etapa actuală art. 32 din Legea cu privire la statutul judecătorului prevede:**

„ (1) Judecătorul care a atins vârsta prevăzută la alin. (2) și confirmă vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător prevăzute la alin. (3) are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55% din salariul său mediu lunar, care, pentru fiecare an

¹⁹ *Legea nr. 290 din 16.12.2016*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 478-490, 2016.

²⁰ *Hotărârea nr. 25 din 27.07.2017 pentru controlul constituționalității Art. II din Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (pensia specială a judecătorilor)*.

Disponibil: <https://constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=628&l=ro>

complet de muncă peste vechimea de muncă generală prevăzută la alin. (3), se mărește cu 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul său mediu lunar.

(2) Începând cu 1 iulie 2021, pentru judecători se stabilește vârsta de pensionare de 50 de ani și 6 luni, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. În fiecare an ulterior, vârsta de pensionare se majorează conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 1, până la atingerea vârstei de 63 de ani.

Tabelul nr. 1

De la 1 iulie	Vârsta de pensionare pentru judecători
2021	50 ani 6 luni
2022	51 ani
2023	51 ani 6 luni
2024	52 ani
2025	52 ani 6 luni
2026	53 ani
2027	53 ani 6 luni
2028	54 ani
2029	54 ani 6 luni
2030	55 ani
2031	55 ani 6 luni
2032	56 ani
2033	56 ani 6 luni
2034	57 ani
2035	57 ani 6 luni
2036	58 ani
2037	58 ani 6 luni
2038	59 ani
2039	59 ani 6 luni
2040	60 ani
2041	60 ani 6 luni
2042	61 ani
2043	61 ani 6 luni
2044	62 ani
2045	62 ani 6 luni

(3) Începând cu 1 iulie 2021, pentru judecători se stabilește vechimea în muncă generală de cel puțin 20 de ani și 6 luni și vechimea în muncă în funcția de judecător de cel puțin 13 ani, necesare pentru obținerea dreptului la pensie. În fiecare an ulterior, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător se majorează cu 6 luni, până la atingerea vechimii în muncă generale de 34 de ani și a vechimii în muncă în funcția de judecător de 15 ani, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2

De la 1 iulie	Vechimea în muncă generală	Vechimea în muncă în funcția de judecător
2021	20 ani 6 luni	13 ani
2022	21 ani	13 ani 6 luni
2023	21 ani 6 luni	14 ani
2024	22 ani	14 ani 6 luni
2025	22 ani 6 luni	15 ani
2026	23 ani	
2027	23 ani 6 luni	
2028	24 ani	
2029	24 ani 6 luni	
2030	25 ani	
2031	25 ani 6 luni	
2032	26 ani	
2033	26 ani 6 luni	
2034	27 ani	
2035	27 ani 6 luni	
2036	28 ani	
2037	28 ani 6 luni	
2038	29 ani	
2039	29 ani 6 luni	
2040	30 ani	
2041	30 ani 6 luni	
2042	31 ani	

2043	31 ani 6 luni	
2044	32 ani	
2045	32 ani 6 luni	
2046	33 ani	
2047	33 ani 6 luni	
2048	34 ani	

(4) Prevederile alin. (1) – (3) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție.

(5) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1) – (3) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

(6) În cazul în care judecătorul demisionat este numit în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă.

(7) La calcularea pensiei, în vechimea în muncă generală se includ perioadele prevăzute la art. 5 și art. 50 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

(8) Pensiile stabilite conform prezentei legi se indexează în condițiile art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.”

Am redat aceste reglementări legale ce vizează realizarea dreptului la pensie de către judecători, considerând oportun de a analiza dacă prin limitarea dreptului la creștere eșalonată a vârstei de pensionare și a stagiului necesar de a fi confirmat de către procurori, în vederea stabilirii pensiei, sunt încălcate alte drepturi ale acestora.

Analizând reglementările constituționale, identificăm prevederile art. 124 care evidențiază că procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege. Atribuțiile Procuraturii sunt exercitate de procurori, iar competențele, modul de organizare și funcționare a Procuraturii se stabilesc prin lege.²¹ În acest context, art. 14 din Legea din 2016 prevede că funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, precum

²¹*Constituția Republicii Moldova, nr.1 din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1, 1994. Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 466, 2024.*

și cu alte activități remunerate sau neremunerate. Prin derogare, procurorul poate desfășura activități didactice, științifice și în organele colegiale din cadrul autorităților sau instituțiilor publice. Regulile privind cumulul funcției cu aceste activități se stabilesc de către Consiliul Superior al Procurorilor.

Dacă revenim la Hotărârea Curții Constituționale din anul 2000, în cadrul căreia obiect al examinării l-a constituit controlul constituționalității dispozițiilor: art. 45¹ din Legea cu privire la Procuratură din 1992; art. 25 și art. 29 din Legea serviciului public, în vigoare la acel moment; art. 26 și art. 32 din Legea cu privire la statutul judecătorului în redacția Legii nr. 552-XIV, evidențiem că deși respectiva Hotărâre vizează o parte din actele normative care nu mai sunt în vigoare, Înalta Curte relevă niște principii generale, de care ar urma să se țină cont și la etapa actuală. Dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie (pensie de bătrânețe, pentru vechime în muncă etc.) se află în dependență directă de caracterul activității social-utile prestate. Pensiile pentru vechime în muncă ale judecătorilor, procurorilor și anchetatorilor Procuraturii, funcționarilor publici au fost obținute prin munca prestată de aceștia, prin exercitarea unor funcții speciale, de importanță majoră pentru societate.

Reiterând că aceste prevederi se conțin într-o Hotărâre a Curții Constituționale din anul 2000, considerăm oportun de a accentua și la etapa actuală asupra activității specifice pe care o desfășoară procurorii, și asupra riscurilor la care sunt supuși pe parcursul carierei profesionale.

În acest context, având în vedere modificările care au avut loc în cadrul sistemului public de asigurări sociale până la etapa actuală, **considerăm oportun de a introduce pentru procurori reglementări legale, care ar viza creșterea eșalonată a vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare, similar judecătorilor.**

II. REGLEMENTĂRI LEGALE ACTUALE ÎN DOMENIUL ASIGURĂRILOR SOCIALE ȘI AL ASIGURĂRILOR OBLIGATORII DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ A PROCURORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Deși legislația în domeniul asigurărilor sociale a procurorilor a suportat multiple modificări, care au provocat discuții și diverse reacții, instituțiile *asigurărilor sociale obligatorii* și a *asigurărilor obligatorii de asistență medicală*, rămân la etapa actuală importante și menite să protejeze această categorie de salariați, chiar dacă se vociferează necesitatea unor modificări.

Menirea acestor reglementări este de a interveni în situațiile în care procurorul este afectat de un anumit risc social asigurat (vârstă, dizabilitate, accident, boală, maternitate, pierderea locului de muncă sau deces) sau este prezent evenimentul asigurat (maladia sau afecțiunea).

Sistemul public de asigurări sociale în Republica Moldova este reglementat de Legea privind sistemul public de asigurări sociale²² și are drept scop protejarea persoanelor asigurate în cazul survenirii riscurilor sociale. Conform art. 4 din Legea enunțată supra, persoana care desfășoară activitate în baza contractului individual de muncă se regăsește printre categoriile persoanelor asigurate obligatoriu, prin efectul legii. Această calitate condiționează beneficierea de prestații de asigurări sociale, care reprezintă drepturi bănești sau în natură ce se cuvin persoanelor asigurate în condițiile legii, corelative contribuțiilor de asigurări sociale. Este important să menționăm că, prin Legea nr. 60 din 23.04.2020,²³ au fost operate modificări în Legea privind sistemul public de asigurări sociale. Potrivit modificărilor intrate în vigoare de la 01.01.2021, pentru angajați a fost anulată obligația privind achitarea contribuției individuale de asigurări sociale din plățile salariale calculate pentru perioada începând cu luna ianuarie, 2021. Astfel, de la această dată, plătitori de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat sunt angajatorii. Mărimea contribuțiilor este prevăzută în Anexa 1 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale.

Prestațiile de asigurări sociale oferite salariatului, în cazul survenirii riscurilor sociale, sunt diverse și acordarea lor este condiționată de prezența stagiului de cotizare. Acesta din urmă, constituie totalitatea perioadelor contributive dar și a celor necontributive, stabilite de lege, pe care le confirmă salariatul. Reglementări în acest sens se conțin în art. 5 și art. 50 din Legea privind

²² *Legea privind sistemul public de asigurări sociale, nr. 489 din 08.07.1999.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1-4, 2000.

²³ *Legea privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative, nr. 60 din 23.04.2020.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.108-109, 2020.

sistemul public de pensii. Printre multiplele perioade care se includ în stagiul, în art. 5 se evidențiază și perioadele de activitate necontributivă în funcția de judecător și procuror de până la 31.12.2005.

Deși pentru a beneficia de prestații de asigurări sociale salariatul sau fostul salariat trebuie să confirme stagiul de cotizare, durata acestuia va fi diferită, în dependență de categoria prestației.

Abordând pensiile, evidențiem că la etapa actuală în Republica Moldova, în sistemul public de asigurări sociale, se oferă următoarele categorii de pensii: pensia pentru limită de vârstă; pensia de dizabilitate; pensia de urmaș; pensia specială; pensia anticipată pentru carieră lungă. Pensia pentru limită de vârstă se va acorda persoanelor care confirmă un stagiul minim de cotizare de 15 ani și vârsta stabilită de lege. Conform prevederilor art. 41 și 42 din Legea privind sistemul public de pensii, pentru a beneficia de o pensie integrală bărbații trebuie să confirme în 2026, după cum am evidențiat anterior, vârsta de pensionare de 63 ani și stagiul de cotizare de 34 ani, iar femeile (până la 01.07.2026) - vârsta de 61 ani 6 luni și stagiul de cotizare de 34 ani. În cazul pensiei de dizabilitate și de urmaș vârsta este direct proporțională cu stagiul de cotizare care variază de la 2 la 15 ani. De la 01.01.2022 salariații (foștii salariați) pot, de asemenea, beneficia de pensie anticipată pentru carieră lungă, dacă confirmă un stagiul de cotizare contributiv cu 5 ani mai mare pentru bărbați și cu 3 ani pentru femei, mai mare decât cel general de 34 de ani, indiferent de vârstă. Totodată, anumite categorii de salariați își pot realiza dreptul la pensie specială.

Trebuie să remarcăm faptul că, în situația în care persoana întrunește condițiile pentru a beneficia de mai multe categorii de pensii, ea poate opta doar pentru una din ele. Totodată, începând cu 01.01.2019 dreptul la pensie este oferit și persoanelor care și-au stabilit domiciliul peste hotarele Republicii Moldova.²⁴ La baza modificărilor a stat Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepția de neconstituționalitate a art. 36, alin.(1) din Legea 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.²⁵

Pe lângă pensii, sistemul public de asigurări sociale garantează salariaților mai multe prestații de asigurări sociale.²⁶ Printre acestea evidențiem: indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente nelegate de muncă; indemnizația pentru prevenirea

²⁴ *Legea nr. 290, din 16.12.2016.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 478-490, 2016.

²⁵ *Hotărârea nr. 19 din 24.09.2019 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.*

Disponibil: <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=hotariri&docid=707>

²⁶ De văzut: Tatiana Puiu, Arina Țurcan - Donțu „*Garanții juridice și instituționale privind accesul, protecția și promovarea femeilor în profesiile juridice din Republica Moldova.* Chișinău, 2026.

îmbolnăvirilor (carantină); prestația pentru recuperarea capacității de muncă; indemnizația de maternitate; indemnizația unică pentru perioada de încredințare a copilului adoptabil; indemnizația unică pentru copilul adoptat sau luat în plasament în serviciul de tutelă/curatelă; indemnizația pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani; indemnizația pentru creșterea copilului cu vârsta mai mare de trei ani adoptat sau luat în plasament în serviciul de tutelă/curatelă; indemnizația pentru îngrijirea copilului bolnav; ajutorul de deces; indemnizația parentală.²⁷ În acest caz, stagiul total de cotizare care trebuie confirmat este de 3 ani. Asigurații care au un stagiul total de cotizare de până la 3 ani, beneficiază de dreptul la prestații de asigurări sociale dacă confirmă un stagiul de cotizare de cel puțin 9 luni în ultimele 24 de luni premergătoare datei producerii riscului asigurat sau datei nașterii copilului/datei emiterii dispoziției de încredințare a copilului adoptabil/datei încuviințării adopției ori emiterii dispoziției de plasament al copilului în serviciul de tutelă/curatelă în cazul riscului asigurat creșterea copilului. Indiferent de durata stagiului de cotizare se va acorda indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de tuberculoză, de SIDA sau de o maladie oncologică; indemnizația de maternitate și ajutorul de deces.

Din cele relatate mai sus, evidențiem că în vederea protecției eficiente a copilului și a familiei cu copii și promovării natalității, legislația Republicii Moldova stabilește un șir de prestații bănești. Discutând despre novele legislative, evidențiem că în ultima perioadă au fost introduse modificări în legislația care reglementează **indemnizația de maternitate**. Conform prevederilor art. 16 din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, aceasta este o prestație bănească oferită doar persoanelor asigurate. De acest drept beneficiază asiguratele, soțiile aflate la întreținerea soților asigurați și șomerele care s-au aflat la evidență în instituțiile medico-sanitare din Republica Moldova. Dacă anterior, indemnizația de maternitate se calcula din venitul asigurat al asiguratei sau al soțului acesteia, dacă femeia se afla la întreținerea lui, începând cu data de 01.03.2023 indemnizația de maternitate se calculează din venitul asigurat al unuia dintre soți, care va determina un quantum mai mare al indemnizației de maternitate. O altă modificare, intrată în vigoare tot la această dată, permite femeii care realizează venit asigurat, să beneficieze și de indemnizația de maternitate.²⁸

²⁷ *Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale nr. 289 din 22.07.2004.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 168-170, 2004.

²⁸ *Legea nr. 353 din 22.12.2022.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-4, 2023.

Sunt importante și modificările ce vizează **indemnizația lunară pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani, acordată persoanelor asigurate**. Conform modificărilor introduse la 01.01.2024,²⁹ unul dintre părinții asigurați, care îndeplinește condițiile de realizare a stagiului de cotizare, prevăzut de lege (art. 6 din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale) are dreptul la indemnizație lunară pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani conform următoarelor opțiuni: din ziua următoare datei expirării concediului de maternitate și până la data împlinirii vârstei de 3 ani a copilului; din ziua următoare datei expirării concediului de maternitate pentru o perioadă de 24 de luni (pentru perioada după expirarea celor 24 de luni și până la împlinirea vârstei de 3 ani a copilului, indemnizația lunară pentru creșterea copilului nu se acordă); din ziua următoare datei expirării concediului de maternitate pentru o perioadă de 12 luni (pentru perioada după expirarea celor 12 luni și până la împlinirea vârstei de 3 ani a copilului, indemnizația lunară pentru creșterea copilului, de asemenea, nu se acordă). Aceste reglementări oferă părinților posibilitatea de a alege cea mai favorabilă opțiune cu referire la termenul de achitare a acestei indemnizații, dar și cu referire la mărimea acesteia. Articolul 18 din Legea enunțată mai sus, prevede mai multe opțiuni: 30%, 60% sau 90% din baza de calcul, în dependență de termenul pentru care urmează a fi achitată indemnizația, ales de către potențiala beneficiară/potențialul beneficiar. Remarcăm că acest drept este oferit și altor persoane ((bunicul, bunica sau o altă rudă care se ocupă nemijlocit de îngrijirea copilului).

Conform prevederilor pct. 4¹ din Regulamentul cu privire la modul de stabilire și plată a indemnizațiilor adresate familiilor cu copii, un alt drept este acordarea **indemnizației lunare pentru îngrijirea copilului** până la vârsta de 2 ani. Începând cu 01.10.2022, această prestație se acordă inclusiv persoanelor asigurate (reprezentantului legal al copilului) care au dreptul la indemnizație lunară pentru creșterea copilului.³⁰

De o deosebită importanță sunt și normele legale din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, cu referire la **indemnizația paternală**. Dreptul la indemnizație paternală pentru îngrijirea copilului nou-născut sau adoptat se acordă tatălui asigurat în sistemul public de asigurări sociale, angajat în baza contractului

²⁹ *Legea nr. 241 din 31.07.2023*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321, 2023.

³⁰ *Hotărârea cu privire la indemnizațiile adresate familiilor cu copii, nr. 1478 din 15.11.2002*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 154-157, 2002.

individual de muncă sau aflat în raport de serviciu în baza actului administrativ, precum și tatălui liber-profesionist ce practică activitate în sectorul justiției și tatălui antreprenor independent. În cazul copiilor gemeni sau a mai multor copii născuți dintr-o singură sarcină, tatăl copiilor nou-născuți beneficiază de dreptul la indemnizație paternală pentru fiecare copil. Tatăl copiilor adoptați beneficiază de dreptul la indemnizație paternală pentru fiecare copil adoptat. Pentru a beneficia de această indemnizație, trebuie respectate anumite condiții: tatălui copilului nou-născut să i se ofere, la cerere, concediu paternal la toate unitățile în care desfășoară activități în primele 12 luni de la data nașterii copilului; tatăl copilului nou-născut să solicite stabilirea indemnizației paternale în termen de 12 luni de la data nașterii copilului; tatăl copilului nou-născut să confirme realizarea unui venit asigurat în ultimele 3 luni premergătoare lunii nașterii copilului.

Dacă copilul este adoptat, condițiile de stabilire a indemnizației paternale sunt următoarele: tatălui copilului adoptat să i se ofere, la cerere, concediu paternal la toate unitățile în care desfășoară activități în primele 12 luni din data încuviințării adopției; tatăl copilului adoptat să solicite stabilirea indemnizației paternale în termen de 12 de luni din data încuviințării adopției; tatăl copilului adoptat să confirme realizarea unui venit asigurat în ultimele 3 luni premergătoare lunii încuviințării adopției copilului. Cuantumul indemnizației paternale constituie 100% din baza de calcul și se acordă pentru o perioadă de 15 zile calendaristice pentru fiecare copil nou-născut sau adoptat. Prestația poate fi acordată integral sau divizată în până la 3 fracțiuni, fiecare câte cel puțin 5 zile calendaristice. Cuantumul acestei plăți se stabilește proporțional cu numărul efectiv de zile de concediu paternal de care a beneficiat tatăl copilului și plata se efectuează pentru fiecare fracțiune de concediu paternal de care beneficiază tatăl copilului.

De o deosebită importanță sunt ***și indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente nelegate de muncă și indemnizația pentru îngrijirea copilului bolnav***, achitate persoanelor asigurate în sistemul public de asigurări sociale.

Perioada pentru care se acordă indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă este de cel mult 180 de zile în cursul unui an calendaristic. Șomerilor, în perioada de acordare a indemnizației de șomaj, indemnizația pentru incapacitatea temporară de muncă se acordă pentru o perioadă de până la 30 de zile în cursul unui an calendaristic. În caz de tuberculoză, SIDA și maladie oncologică, termenul de acordare a acestei prestații este de cel mult un an pe parcursul ultimilor doi ani. Pentru femeia gravidă, indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă se acordă pe durata concediului medical fără restricții.

Indemnizația pentru îngrijirea copilului bolnav se acordă până la vârstă de 10 ani ai copilului, iar în cazul copilului care suferă de maladie oncologică și al copilului cu dizabilitate pentru afecțiuni intercurrente – până la împlinirea vârstei de 18 ani. Dreptul la indemnizație se acordă, opțional: mamei, tatălui sau tutorelui. În cazul în care mama, tata sau tutorele, din motive întemeiate, confirmate documentar, nu pot îngriji copilul bolnav în vârstă de până la 10 ani; copilul care suferă de maladie oncologică ori cu dizabilitate în vârstă de până la 18 ani, indemnizația se acordă altor persoane asigurate, opțional: altui membru de familie, bunicului, bunicii. Indemnizația pentru îngrijirea copilului bolnav nu se acordă pentru zilele în care asiguratul s-a aflat în concediul neplătit, în concediul pentru îngrijirea acestui copil până la împlinirea vârstei de 3 ani și pentru perioada suspendării contractului individual de muncă la toate unitățile. Această prestație se oferă asiguratului și în perioada concediului anual.

Un alt drept al salariaților, inclusiv al procurorilor, **sunt prestațiile pentru accidente de muncă și boli profesionale**. În acest caz, salariatul are dreptul la prestații pentru reabilitare medicală; prestații pentru recuperarea capacității de muncă; prestații pentru reabilitarea profesională; indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă; indemnizație pentru transferarea temporară la altă muncă; indemnizație de dizabilitate; indemnizație de deces.³¹

Sistemul public de asigurări sociale mai prevede și un șir de **mecanisme de protecție a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă**. Printre acestea se evidențiază și foștii salariați care caută activ un loc de muncă și sunt înregistrați la subdiviziunile teritoriale ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă. La etapa actuală măsurile de ocupare a forței de muncă includ: măsuri de promovare a ocupării forței de muncă (servicii de ocupare a forței de muncă; măsuri active de ocupare a forței de muncă); programe de facilitare a ocupării forței de muncă; asigurarea de șomaj.³²

Asigurările obligatorii de asistență medicală reprezintă un sistem autonom garantat de stat de protecție financiară a populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, pe principii de solidaritate, din contul primelor de asigurare, a unor fonduri bănești destinate pentru acoperirea cheltuielilor de tratare a stărilor condiționate de survenirea evenimentelor asigurate (maladie sau

³¹ *Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale, nr. 756 din 24.12.1999*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 31-33, 2000.

³² *Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, nr. 105 din 14.06.2018*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 295-308, 2018.

afecțiune). Programele de cheltuieli ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală sunt prevăzute în cadrul Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2026.³³ Această instituție are suficiente tangențe cu cealaltă instituție a asigurărilor obligatorii, pe care am abordat-o mai sus. Deși asigurările obligatorii de asistență medicală (ca instituție juridică abordată în sens strict formal) urmează, în mare parte, clișeu clasic al structurii instituției asigurărilor din domeniul dreptului civil, acestea au elemente comune, în special în ceea ce ține de trăsăturile caracteristice, cu instituția asigurărilor sociale obligatorii din ramura dreptului securității sociale.³⁴ Sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală acoperă și salariații, aceștia având calitatea dublă de asigurat și persoană asigurată. Conform prevederilor art. 4, alin. (3) din Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală: „asigurat pentru persoanele angajate (salariați) este însăși persoana angajată ...”³⁵

Este important de remarcat că în cazul asigurărilor sociale contribuția este achitată doar de către angajator, iar în cazul asigurărilor obligatorii de asistență medicală – doar de către salariat. Astfel, în raportul de achitare a primei de asigurare salariatul are statut de asigurat, iar în consecință este generată calitatea de persoană asigurată. Acest statut oferă salariatului dreptul de a beneficia de volumul integral de asistență medicală prevăzut în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală (în continuare Program).³⁶ Asistența este oferită de către prestatorii de servicii medicale contractați de către Compania Națională de Asigurări în Medicină. Mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală sunt reglementate prin lege specială.³⁷ Este binevenit să remarcăm că orice salariat poate, pe lângă serviciile prestate în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, să beneficieze și de alte servicii în baza asigurării facultative de sănătate sau prin plăți directe oferite prestatorului de servicii medicale. Acest fapt este valabil și pentru sistemul de pensii, legislația Republicii Moldova, reglementând fondurile de pensii facultative.³⁸ Deși aceste aspecte depășesc limitele asigurărilor obligatorii în cadrul

³³ *Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2026, nr. 321 din 29.12.2025.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 659-661, 2025.

³⁴ SADOVEI, N. *Drept medical. Teoria generală a dreptului medical.* Chișinău: CEP USM, 2020, p. 16.

³⁵ *Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, nr. 1585 din 27.02.1998.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 38-39, 1998.

³⁶ *Hotărârea cu privire la Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, nr. 874 din 23.12.2024.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 556-559, 2024.

³⁷ *Legea cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, nr. 1593 din 26.12.2002.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 18-19, 2003.

³⁸ *Legea privind fondurile de pensii facultative, nr. 198 din 20.11.2020.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 344-351, 2020.

relațiilor de muncă, ele oferă salariatului posibilități suplimentare de a beneficia de anumite prestații sau servicii. În calitate de persoană asigurată salariatul are dreptul să-și aleagă medicul de familie; să i se acorde asistență medicală pe întreg teritoriul Republicii Moldova; să beneficieze de servicii medicale în volumul și de calitatea prevăzute de Program, indiferent de mărimea primelor de asigurare achitate; să intenteze acțiuni asiguratului, asiguratorului, prestatorului de servicii medicale, inclusiv pentru a obține compensarea materială a prejudiciului cauzat din culpa acestora.

Totodată, legislația în vigoare evidențiază pentru acesta și un șir de obligații printre care: înregistrarea la medicul de familie și prezentarea actului la momentul adresării către prestatorul de servicii medicale și farmaceutice.

Conform Programului, în cadrul sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală, volumul serviciilor medicale este acordat pe următoarele tipuri de asistență medicală: urgentă prespitalicească; primară; specializată de ambulatoriu, inclusiv stomatologică; spitalicească; servicii medicale de înaltă performanță; îngrijire medicală la domiciliu; îngrijire paliativă.

În concluzie, evidențiem că atât asigurările sociale obligatorii cât și asigurările obligatorii de asistență medicală deși pot fi complementate prin asigurări facultative, constituie garanții importante oferite salariaților (foștilor salariați), inclusiv procurorilor. Atât persoanele care sunt angajate în câmpul muncii, cât și cele care deja nu mai au statutul de salariat, dar au un stagiu de cotizare realizat pe parcursul vieții, au dreptul la diverse prestații și servicii de asigurări sociale. Totodată, fiecare procuror va beneficia de diverse tipuri de asistență și servicii medicale.

III. SALARIZAREA PROCURORILOR - INSTRUMENT DE CONSOLIDARE A INDEPENDENȚEI PROFESIEI

Sistemul de salarizare al procurorilor din Republica Moldova a evoluat de la o structură fragmentată spre un model unitar, fiind în prezent un instrument central în eforturile de consolidare a independenței instituționale și de combatere a corupției. Cadrul legal și principiile de stabilire a remunerației sunt reglementate de către Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, care a înlocuit vechile mecanisme bazate pe Legea 355/2005 și Legea 328/2013.

La etapa actuală, salariul de bază se determină prin înmulțirea valorii de referință, care se stabilește anual prin Legea bugetului de stat, cu coeficientul de salarizare corespunzător clasei de salarizare a funcției. Coeficienții sunt ierarhizați în funcție de complexitatea, responsabilitatea și riscurile funcției, variind de la procurori în procuraturi teritoriale până la procurorul general. Pentru procurori, salariul de bază constituie elementul principal al remunerației. La acesta se pot adăuga sporuri pentru vechimea muncă integrate în clase de salarizare; pentru titluri științifice sau performanță.

O inovație majoră introdusă prin Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative este corelarea mărimii salariului cu rezultatele vettingul-ui.³⁹

Între anii 2018 și 2023 valoarea de referință pentru procurori a stagnat la 2.500 lei, deși inflația a erodat considerabil puterea de cumpărare. Curtea Constituțională, după cum am evidențiat anterior în cadrul studiului, a declarat neconstituțională lipsa ajustării anuale, obligând statul să indexeze salariile cel puțin la nivelul ratei inflației.

Pe parcurs, atât Consiliul Superior al Procurorilor cât și Procuratura Generală au intervenit de mai multe ori, solicitând salarii mai mari pentru procurori.⁴⁰ În anul 2024, printr-o adresare comună, reprezentanții acestor structuri, au solicitat Înaltei Curți aplicarea mecanismelor stabilite de lege în scopul asigurării controlului asupra executării integrale a hotărârii de referință.

³⁹ *Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, nr. 252 din 18.08.2023.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 325-327, 2023.

⁴⁰ *Scrisoarea nr. 5/1-01d/2024-1830 din 09.09.2024.*

Procurorii au evidențiat în cadrul acestei scrisori că, contrar constatărilor expuse, se observă că odată cu adoptarea Legii bugetului de stat pentru anul 2024 nr.418 din 22.12.2023, în pofida numeroaselor modificări (de 5 ori), salariile procurorilor nu au fost ajustate la rata medie anuală a inflației, iar valoarea de referință pentru aceștia a rămas a constitui 2500 de lei și, prin urmare, hotărârea Curții Constituționale a rămas a fi neexecutată integral.

În virtutea faptului că salariul nu este doar o contraprestație, ci o garanție constituțională a independenței funcționale, Curtea Constituțională a statuat că stabilirea și nivelul adecvat al salariului sunt esențiale pentru a nu expune procurorii presiunilor exterioare. Un procuror fără siguranță financiară este mai expus riscurilor de corupție.

O altă intervenție a procurorilor a avut loc prin Avizul comun al Consiliului Superior al Procurorilor și al Procuraturii Generale față de o propunere legislativă care a vizat actualizarea salariilor în sectorul justiției (proiectul de Lege 103 din 03.04.2025 pentru modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2025). Autorii au reiterat asupra statutului constituțional al procurorilor, echivalent, în esență, cu cel al judecătorilor și necesitatea respectării garanțiilor financiare aferente acestui statut. În document se indică că procurorii din Republica Moldova beneficiază de un statut constituțional care le garantează autonomie și independență funcțională, similar cu cel al judecătorilor. În aviz se mai indică că, Curtea Constituțională a reținut explicit că procurorul, la fel ca și judecătorul, nu poate participa la soluționarea unei cauze în care are un interes personal sau există circumstanțe ce i-ar putea afecta imparțialitatea. Totodată, atribuțiile procurorilor în cadrul sistemului judiciar sunt complementare celor ale judecătorilor, aceștia având un rol indispensabil în asigurarea bunei desfășurări a actului de justiție.

În baza Avizului enunțat supra, procurorii au criticat amendamentul la Legea bugetului de stat pentru anul 2025 care prevedea majorarea valorii de referință pentru calculul salariilor de la 2.850 la 3.000 de lei, începând cu 01.07.2025. Consiliul Superior al Procurorilor și Procuratura Generală au considerat măsura „insuficientă” și au cerut o ajustare salarială reală, în conformitate cu prevederile constituționale și rata inflației. În document s-a mai menționat că majorarea propusă este sub nivelul inflației și menține un decalaj semnificativ față de salariile judecătorilor. Procurorii au avertizat că diferențele salariale afectează independența sistemului de justiție și generează discriminări între profesii.

„Diferența de tratament față de judecători rămâne considerabilă, iar creșterea de 5% propusă pentru procurori nu acoperă nici măcar inflația anuală recentă, cu atât mai puțin pierderile cumulate din anii precedenți. Prin urmare, există riscul ca obiectivul declarativ al amendamentului – asigurarea unei remunerații adecvate procurorilor – să nu fie atins decât parțial”, se arată în textul documentului. Totodată, Consiliul Superior al Procurorilor și Procuratura Generală au propus introducerea unui mecanism automat de indexare anuală a salariilor, pentru a asigura echitate.⁴¹

În același context, la 14.05.2025, reprezentanții Consiliului Superior al Procurorilor au participat la dialogul de politici privind reforma sistemului de salarizare în sectorul justiției, axat pe identificarea limitărilor actualului cadru de remunerare, evaluarea principiilor de echitate, proporționalitate și sustenabilitate și conturarea direcțiilor de reformă menite să consolideze motivația profesională în sistemul judiciar, reflectând angajamentul Consiliului Superior al Procurorilor pentru o salarizare echitabilă și nediferențiată a profesiilor juridice. Astfel, tot în anul 2025, prin adoptarea Legii nr. 188/2025, au fost operate modificări la Legea bugetului de stat pentru anul 2025, fiind majorată valoarea de referință utilizată la calculul salariilor procurorilor, de la 3.000 la 3.200 de lei. În Raportul de activitate al Consiliului Superior al Procurorilor pentru anul 2025 se indică că această intervenție legislativă reflectă o măsură concretă de susținere a statutului profesional al procurorilor și de întărire a garanțiilor aferente exercitării independente a funcției. Majorarea valorii de referință constituie o etapă în procesul mai amplu de asigurare a unui nivel de salarizare echitabil și competitiv, comparabil cu standardele europene, având drept finalitate consolidarea capacității instituționale a sistemului Procuraturii, atragerea și menținerea resurselor umane calificate, precum și crearea unui cadru profesional stabil, motivant și previzibil.⁴²

⁴¹ *Aviz Comun al Consiliului Superior al Procurorilor și al Procuraturii Generale la proiectul de Lege nr. 103 din 03.04.2025 pentru modificarea Legii bugetului de stat pe anul 2025.*

⁴² *Raport de activitate al Consiliului Superior al Procurorilor pentru anul 2025, p. 82-83.*
Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/2026-03/raport_2025_09.03.2026_red.pdf

La etapa actuală, conform prevederilor art. 10 din Legea bugetului de stat pentru anul 2026⁴³ este prevăzut că pentru calcularea salariilor angajaților din sectorul bugetar se stabilește valoarea de referință în mărime de 2400 lei. Prin derogare, se stabilesc valori de referință în mărime de: 2500 lei pentru personalul, cu excepția procurorilor, din cadrul Procuraturii Generale, al procuraturilor teritoriale și al celor specializate; 2850 de lei pentru personalul, cu excepția celui cu funcții de demnitate publică, din cadrul Consiliului Superior al Procurorilor; 3000 de lei pentru inspectorii din cadrul Inspecției Procurorilor; **3200 de lei pentru procurori; 4300 de lei** pentru – judecătorii, **procurorii care au promovat evaluarea externă** conform Legii nr. 252/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, precum și candidații la funcțiile indicate la art. 3 alin. (1) lit. a)–f) din legea menționată, care au promovat evaluarea respectivă, dar nu au fost aleși sau, după caz, numiți în funcția la care au candidat; procurorii membri ai Consiliului Superior al Procurorilor care au promovat evaluarea prevăzută de Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,⁴⁴ precum și procurorii candidați care au promovat evaluarea respectivă, dar nu au fost aleși în funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor; procurorii membri ai Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor și ai Colegiului de disciplină și etică al Consiliului Superior al Procurorilor, care au promovat evaluarea prevăzută de Legea enunțată supra, precum și procurorii candidați care au promovat evaluarea respectivă, dar nu au fost aleși în funcția de membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor sau al Colegiului de disciplină și etică; judecătorii și **procurorii care nu sunt subiecți ai evaluării externe, dar care au promovat evaluarea efectuată de Colegiul pentru selecția și evaluarea judecătorilor sau, după caz, de Colegiul pentru selecția și evaluarea procurorilor.**

⁴³ *Legea bugetului de stat pentru anul 2026*, nr. 322 din 29.12.2025. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 659-661, 2025.

⁴⁴ *Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor*, nr. 26 din 10.03.2022. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72, 2022.

Analizând aceste prevederi legale, identificăm că valoare a de referință pentru procurorii care nu au fost supuși proceselor de evaluare externă sau internă a rămas identică celei din 2025, constituind 3200 lei. Totodată, trebuie să remarcăm că tergiversarea procesului de vetting dar și a celui de evaluare internă influențează considerabil garanțiile salariale ale procurorilor.

Un alt aspect important, care necesită o abordare complexă vizează mărimea coeficientului de salarizare stabilit de lege pentru diverse categorii de procurori. La etapa actuală, conform prevederilor Anexei 4 din Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, diferența dintre coeficientul stabilit pentru procurorii cu un stagiu mai mare de 12 ani și cei cu un stagiu de până la 6 ani, este una nesemnificativă (7,93 și 7,29).

În contextul reformei salariale, care urmează a fi implementată începând cu 01.09.2026, sunt binevenite intervenții și pe acest segment. Această reformă este susținută de un plan de acțiuni pe termen mai lung, pentru perioada **2026-2032**, care vizează restructurarea completă a modului de plată în sectorul bugetar. Autoritățile subliniază că majorările salariale rezultate din această reformă sunt strâns legate de **sustenabilitatea bugetară**. Spațiul fiscal necesar va fi creat prin măsuri de reformă fiscală planificate pentru 2027, care includ extinderea bazei de impozitare, revizuirea facilităților fiscale și vamale, precum și digitalizarea administrării fiscale.

Identificarea mecanismelor viabile de stabilire și acordare a garanțiilor sociale pentru procurori, inclusiv necesitatea majorării salariilor sunt conditionate și de volumul mare de lucru și încărcătura per procuror.

În cadrul Raportului narativ privind vizitele de lucru ale membrilor Consiliului Superior al Procurorilor la procuraturile teritoriale și specializate, efectuate în anul 2024 se evidențiază că în perioada vizitelor, „*încărcătura de lucru per procuror în procuraturile teritoriale rămâne, în general, foarte ridicată. Vizitele efectuate de Consiliul Superior al Procurorilor au evidențiat un volum semnificativ de dosare aflate în gestiunea fiecărui procuror, în unele cazuri într-o disproporție clară față de capacitatea rezonabilă de procesare. Astfel, în cadrul Procuraturii raionului Drochia, s-a raportat un număr de aproximativ 800 de dosare gestionate per unitate, ceea ce înseamnă că fiecare procuror are obligația de a gestiona peste o sută de cauze simultan. La Procuratura raionului Dondușeni, deși volumul era mai redus, fiecare procuror gestiona, în medie, 40 de dosare în faza de urmărire penală, la care se adăugau cauze aflate pe rolul instanțelor de judecată. Situații similare au fost constatate în majoritatea procuraturilor*

teritoriale în care volumul cazurilor gestionate era majorat în condițiile de păstrare a unor restanțe în cazurile nesoluționate din anii precedenți adăugate la cele recente, în tendința de creștere a infraționalității în unele unități administrativ-teritoriale. În cadrul Procuraturii municipiului Chișinău – Oficiul Buiucani, s-a raportat o medie de aproximativ 110 dosare finalizate anual per procuror, ceea ce reflecta, și în acest caz, un grad ridicat de încărcare profesională. Multe procuraturi teritoriale au raportat existența unui număr considerabil de dosare restante sau aflate în așteptare. De exemplu, în cadrul Procuraturii raionului Rezina, fiecare procuror avea în gestiune circa 120 de dosare, în condițiile în care, pe parcursul ultimului an, au primit după competență aproximativ 300 de cauze penale. În raionul Anenii Noi, la începutul anului 2024, erau înregistrate 138 de dosare restante, iar la Căușeni se aflau în curs de judecată aproximativ 272 de cauze, la momentul vizitei efectuate de membrii Consiliului. Chiar și în unitățile teritoriale în care volumul de activitate pare mai redus, procurorii gestionau simultan zeci de dosare aflate în diferite stadii procesuale, ceea ce genera o presiune semnificativă asupra capacității administrative și profesionale a acestora.”⁴⁵

Acest fenomen ne îndreptățește să concluzionăm că nu este exclusă prezența, printre procurori a **sindromului burnout** sau **sindromul epuizării profesionale**. Acesta reprezintă o stare de epuizare, atât fizică cât și psihică, care apare în special la persoanele a căror profesie implică o responsabilitate deosebită și interacțiuni frecvente cu oamenii. Apare tot mai frecvent în epoca modernă și conduce la scăderea performanțelor la locul de muncă, afectează relațiile cu cei din jur și calitatea vieții individului.⁴⁶

Volumul mare de lucru per procuror a existat și anul 2025. Acest aspect este generat de numărul mare al funcțiilor vacante. La data de 02.01.2025 indicatorii statistici prezentau vacanța a 110 funcții de procuror, respectiv: 10 funcții de procuror-șef al subdiviziunii Procuraturii Generale; 8 funcții de procuror în subdiviziunea Procuraturii Generale; 2 funcții de procuror-șef al procuraturii specializate (PCCOCS și PA); 10 funcții de adjunct al procurorului -șef al procuraturii specializate (6 - PCCOCS, 4 - PA); 11 funcții de procuror în procuraturile specializate

⁴⁵ Raport narativ privind vizitele de lucru ale membrilor Consiliului Superior al Procurorilor la procuraturile teritoriale și specializate, efectuate în anul 2024, p. 3-4.

Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/2025-06/raport_vizite_teritoriu_in_2024_si_2025_final.pdf

⁴⁶ CIUREA, A. V. *Sănătatea creierului pe înțelesul tuturor*. București, Editura Bookzone, 2022, p. 62-66.

(11- PA); 13 funcții de procuror-șef al procuraturilor teritoriale; 47 funcții de adjunct al procurorului - șef al procuraturii teritoriale; 9 funcții de procuror în procuraturile teritoriale.⁴⁷ Raportat la anul 2024 se constată o scădere a funcțiilor ocupate și creșterea celor vacante (cu 32), ponderea funcțiilor temporar vacante fiind constatată. Pe parcursul anului 2025 au fost numiți în funcție 7 procurori (comparativ cu 23 în anul 2024), iar 31 procurori și-au încetat raporturile de serviciu (comparativ cu 18 procurori în anul 2024).⁴⁸

Rezultând din cele expuse, propunem stabilirea unei indemnizații unice la angajarea tinerilor procurori, achitată cu condiția că aceștea vor active trei ani la același loc de muncă.

În plan comparativ, evidențiem că și în alte state, care au trecut prin procesul de vetting, volumul de lucru al procurorilor rămâne unul ridicat. În **Albania**, în anul 2024, a existat un deficit masiv de personal (aproximativ **35% din posturi vacante**) și de o creștere a numărului de dosare penale. Din cele **341 de posturi** prevăzute în structura organică, doar **220 de procurori** au fost efectiv în funcție în 2024. Această lipsă de personal (121 de posturi vacante) este atribuită procesului de *vetting* (reevaluarea magistraților), pensionărilor și demisiilor.⁴⁹

În Ucraina volumul de lucru per procuror, a atins cote critice în ultimii ani, fiind influențat masiv de cele peste **190.000 de cazuri de crime de război**, înregistrate până la finele anului 2025.⁵⁰

Totodată, referindu-ne la procesul de vetting, evidențiem că în Ucraina acesta a fost lansat în 2019, fiind constituit din trei etape (testarea I, testarea II și vetting-ul propriu zis).

Procesul a dus la o reducere semnificativă a numărului de procurori. La nivel central (Office of the Prosecutor General) din 1339 de procurori, mai puțini de jumătate au promovat testarea. La nivel regional – aproximativ 2/3, iar la nivel local din circa 6700 de participanți peste

⁴⁷ *Raport de activitate al Consiliului Superior al Procurorilor pentru anul 2025*, p. 32.

Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/2026-03/raport_2025_09.03.2026_red.pdf

⁴⁸ *Raport privind activitatea Procuraturii pentru anul 2025*, p. 11.

Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2026-03/1-1-raportul-de-activitate-procuratura-2025.pdf>

⁴⁹ <https://a2news.com/english/shqiperia/kronike/raporti-vjetor-i-klp-gropa-ne-sistem-nga-341-prokurore-vetem-2-i1150620>

⁵⁰ <https://gp.gov.ua/en/posts/ponad-190-tisyac-vojennix-zlociniv-ofis-genprokurora-predstaviv-komisiyi-oon-masstabi-zlociniv-rf-proti-ukrayini>

4500 au fost admiși în noua structură. Până la sfârșitul anului 2025 un număr de 8450 de procurori, di toate structurile, au finalizat cu succes evaluarea.⁵¹

În Albania procesul de vetting a fost inițiat în 2016 și a ajuns în faza finală, în martie 2026.⁵² Conform datelor făcute publice, din cei 805 subiecți supuși evaluării (judecători, procurori și asistenți judiciari), au fost confirmate 348 persoane (43 %). În același context 283 persoane au fost revocate, iar în privința a 173 de cazuri a încetat procesul. Dintre acestea 114 au fost demisii voluntare pentru a evita evaluarea, restul au vizat pensionări sau alte temeuri. Rata totală de excludere din sistem constituie 55%.⁵³

Subiectul salarizării procurorilor este abordat și în cadrul Analizei care a vizat aplicarea Legii Republicii Moldova cu privire la Procuratură și conformitatea acesteia cu Standardele internaționale (Legea nr. 3 din 25.02.2016).⁵⁴ În cadrul Studiului se menționează că: „pentru o asigurare a unei independențe crescute apreciem că trebuie avute în vedere salarizarea procurorilor la un nivel egal cu cel al judecătorilor și analizarea acordării prin lege a statutului de magistrat procurorilor”.

Acest aspect reiese atât din standardele internaționale care recomandă asigurarea unui statut și nivel de salarizare asemănător dar și din faptul că, inclusiv în Republica Moldova, procurorul

⁵¹ <https://gp.gov.ua/en/posts/rezultati-reformuvannya-prokuraturi>

⁵² <https://albaniandailynews.com/news/albania-s-vetting-process-nears-completion-as-appeals-chamber-issues-final-decisions>

⁵³ [https://www.eeas.europa.eu/delegations/albania/overview-activity-vetting-bodies-until-06-march-2026_en#:~:text=348%20confirmations%20in%20duty,%20283%20dismissals%20from,\(out%20of%20which%2014%20due%20to%20resignations\).](https://www.eeas.europa.eu/delegations/albania/overview-activity-vetting-bodies-until-06-march-2026_en#:~:text=348%20confirmations%20in%20duty,%20283%20dismissals%20from,(out%20of%20which%2014%20due%20to%20resignations).)

⁵⁴ Mihaela Vidaicu, Răzvan Horațiu Radu, *Analiză. Aplicarea Legii Republicii Moldova cu privire la Procuratură și conformitatea acesteia cu Standardele internaționale (Legea nr. 3 din 25.02.2016)*, Chișinău 2025.

Disponibil: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://rm.coe.int/analiza-legii-nr-3-cu-privire-la-procuratura/48802a57c4>

este considerat parte a autorității judecătorești. Inviolabilitatea procurorului asigură garanții de protecție împotriva oricăror intervenții și imixțiuni în activitatea acestuia. În acest sens, trebuie văzute două opinii recente ale Biroului CCPE date la solicitarea Procurorului general din Lituania și a adjunctului Procurorului general din Slovenia. În esență, standardul CCPE este în sensul că „nivelul remunerației procurorilor trebuie să fie analog sau cel puțin comparabil cu cel al judecătorilor, deoarece ambele grupuri profesionale sunt actori cheie în orice sistem judiciar și ambele contribuie în mod esențial și extins la statul de drept”.⁵⁵

Acest aspect este subliniat și de către Comisia Europeană care menționează că: „Remunerația scăzută a personalului din sistemul judiciar are impact asupra disponibilității personalului din sector. Republica Moldova ar trebui să dezvolte strategii de resurse umane pentru sistemul judiciar și serviciile de procuratură, inclusiv o revizuire a sistemului salarial”.⁵⁶

În plus, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (în continuare raportul OCDE), în a cincea rundă de monitorizare anti-corupecție a Republicii Moldova (2025) a menționat că potrivit art. 124 alin. 1 din Constituția Republicii Moldova, "Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judiciare...". În consecință, procurorii ar trebui să fie remunerați în funcție de statutul lor constituțional ca parte a autorității judiciare, cel puțin la nivelul demnitarilor din alte puteri din stat. Mai mult, ar trebui eliminate eventualele anomalii, de exemplu, situația ofițerilor care au o remunerație mai mare decât procurorii cu care desfășoară anchete penale. Nu trebuie uitat că nivelul salariilor procurorilor este în sine atât o măsură de prevenire a corupției în

⁵⁵ Opinion of the CCPE Bureau following a letter of the Prosecutor General of Lithuania concerning legislative developments resulting in a disproportionately large gap in the remuneration of prosecutors and judges, p. 22, <https://rm.coe.int/opinion-prosecutors-in-lithuania-2023-/1680ac1eeb>; Opinion of the CCPE Bureau following a letter of the Deputy Prosecutor General and Temporary Head of the State Prosecutor's Office of Slovenia, acting on behalf of the Slovenian Prosecutor's Office and Slovenian Association of State Prosecutors, concerning the failure to enforce a decision of the Constitutional Court of Slovenia aimed at remedying the identified unconstitutionality regarding significant disproportions between the salary grades of judges' positions compared to the salary grades of executive and legislative branch functions, p. 41,

Disponibil: <https://rm.coe.int/ccpe-bureau-opinion-on-slovenia-march-2024-publisheden/1680aef244>.

⁵⁶ European Commission, Neighbourhood and Enlargement Negotiations, 15 January 2025, Accession negotiations with the Republic of Moldova Screening report on Cluster 1 – Fundamentals, p. 50.

sistemul judiciar, cât și de asigurare a independenței. Un salariu inadecvat face ca profesia să fie neatractivă pentru cei cu vocație și pentru cei mai calificați absolvenți de drept.⁵⁷

De asemenea, în raportul privind Analiza funcțională a Procuraturii Generale a Republicii Moldova (IPRE 2025) se menționează că la rezolvarea acestei probleme, ar trebui, de asemenea, să se țină cont de faptul că remunerarea majorată a procurorilor nu ar trebui să o depășească pe cea a judecătorilor de nivelul corespunzător (adică, se recomandă ca aceste procese să fie coordonate între ele). Decizia Curții Constituționale (din 8 august 2023), care implică o creștere a salariilor procurorilor și judecătorilor, în mod clar trebuie implementată. O nouă creștere a remunerației procurorilor la nivelul corespunzător ar trebui să fie realizată simultan cu o creștere a remunerației judecătorilor și, pare cel mai rezonabil, după ce procurorii din Republica Moldova au fost supuși procedurilor de prevetting și de vetting. Procurorii din cadrul procuraturilor specializate ar trebui să fie remunerați mai mult, ținând cont de complexitatea și importanța dosarelor și de nivelul de presiune potențială cu care se confruntă acești procurori în activitatea lor (de exemplu, Procuratura Anticorupție în cazurile de mare corupție), precum și procurorii de la cea mai înaltă instanță (PG), ținând cont de faptul că ar trebui să includă cei mai experimentați procurori, cu cele mai înalte capacități analitice și manageriale. Remunerarea tuturor celorlalți angajați ai procuraturii (consultanți, funcționari publici etc.) ar trebui să fie revizuită și majorată în mod corespunzător.⁵⁸

În concluzie, evidențiem că pentru a asigura un sistem de salarizare echitabil și sustenabil sunt necesare următoarele măsuri:

- ✓ Indexarea automată și obligatorie, amendarea Legii 270/2018 pentru a introduce un mecanism de indexare anuală bazat pe inflație, evitând intervențiile politice ad hoc;

⁵⁷ OECD (2025), Moldova Fifth Round of Anti-Corruption Monitoring Follow-Up Report: The Istanbul Anti-Corruption Action Plan, pag. 118, OECD Publishing, Paris.

Disponibil: <https://doi.org/10.1787/007fdb43-en>.

⁵⁸ IPRE (2025), Analiza funcțională a Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Foaie de parcurs pentru sporirea eficienței Procuraturii Generale, pag. 63.

Disponibil: https://soros.md/wp-content/uploads/2025/02/RO_Analiza-Functionala-aPG_final_18.02.2025_final_print.pdf

- ✓ Echilibrarea grilelor de salarizare, majorarea valorii de referință pentru procurorii care nu sunt supuși vettingul-ui sau evaluărilor interne pentru a reduce decalajele interne și riscul de discriminare profesională;
- ✓ Stabilirea garanțiilor sociale suplimentare, introducerea unor indemnizații unice pentru tinerii care asced în sistem;
- ✓ Sustenabilitatea financiară, justificarea investițiilor în salarii prin dividendele luptei anticorupției. Un sistem eficient va recupera prejudiciile cauzate statului, acoperind costurile majorărilor;
- ✓ Digitalizarea și managementul performanței;
- ✓ Implementarea unor indicatori de calitate în evaluarea performanței pentru a lega componenta variabilă a salariului de rezultate palpabile, nu doar de prezență.

Investiția în salarizarea adecvată a procurorilor este o investiție în reziliența statului în fața corupției și o condiție esențială pentru parcursul european al Republicii Moldova. Sistemul de salarizare al procurorilor din Republica Moldova reprezintă un instrument central în eforturile de consolidare a independenței instituționale și de combatere a corupției. Evoluția acestui cadru normativ reflectă trecerea de la un model post-sovietic marcat de subfinanțarea cronică, la unul european bazat pe meritocrație și evaluarea riguroasă a integrității.

IV. REGLEMENTĂRI JURIDICE ALE ALTOR STATE ÎN DOMENIUL ASIGURĂRILOR SOCIALE, AL ASIGURĂRILOR OBLIGATORII DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ ȘI AL ALTOR GARANȚII SOCIALE ALE PROCURORILOR

Realizând o analiză comparativă a legislației mai multor state, identificăm promovarea unei politici de modificare a reglementărilor legale în domeniul asigurării cu pensii a procurorilor.

Ucraina

O analiză detaliată a legislației Ucrainei ne permite să concluzionăm că la etapa actuală dreptul la pensie al procurorilor este reglementat de către art. 86 din Legea Ucrainei cu privire la Procuratură,⁵⁹ dar există un proiect de lege înregistrat în cadrul Radei Supreme încă în 2024⁶⁰, care prevede excluderea acestor reglementări și introducerea unor norme juridice în cadrul Legii cu privire la asigurarea obligatorie cu pensii de stat.⁶¹

În acest context, la etapa actuală este prevăzut că procurorii au dreptul la asigurare cu pensie pentru vechime în muncă, indiferent de vârstă, în cazul în care, la data adresării, vechimea în muncă este de cel puțin:

- ✓ până la 30 septembrie 2011 – 20 de ani, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 10 ani;
- ✓ de la 1 octombrie 2011 până la 30 septembrie 2012 – 20 de ani și 6 luni, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 10 ani și 6 luni;
- ✓ de la 1 octombrie 2012 până la 30 septembrie 2013 – 21 de ani, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 11 ani;
- ✓ de la 1 octombrie 2013 până la 30 septembrie 2014 – 21 de ani și 6 luni, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 11 ani și 6 luni;
- ✓ de la 1 octombrie 2014 până la 30 septembrie 2015 – 22 de ani, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 12 ani;
- ✓ de la 1 octombrie 2015 până la 30 septembrie 2016 – 22 de ani și 6 luni, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 12 ani și 6 luni;

⁵⁹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

⁶⁰ <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56167?utm>

⁶¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15?utm#Text>

- ✓ de la 1 octombrie 2016 până la 30 septembrie 2017 – 23 de ani, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 13 ani;
- ✓ de la 1 octombrie 2017 până la 30 septembrie 2018 – 23 de ani și 6 luni, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 13 ani și 6 luni;
- ✓ de la 1 octombrie 2018 până la 30 septembrie 2019 – 24 de ani, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 14 ani;
- ✓ de la 1 octombrie 2019 până la 30 septembrie 2020 – 24 de ani și 6 luni, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 14 ani și 6 luni;
- ✓ de la 1 octombrie 2020 și ulterior – 25 de ani, inclusiv vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 15 ani.

Pensia se stabilește în mărime de 60 % din suma salariului lunar (în vigoare), în care se includ toate tipurile de plăți, din care a fost achitată contribuția unică de asigurare socială de stat obligatorie, iar până la 1 ianuarie 2011 – contribuția obligatorie de asigurare cu pensii de stat. Pentru calcularea pensiei, se va avea în vedere salariul mediu lunar calculat pentru 60 de luni consecutive, la alegerea potențialului beneficiar, care preced luna adresării pentru stabilirea pensiei, indiferent de întreruperile în muncă care au avut loc pe parcursul acestei perioade. Persoanele care nu confirmă stagiul general stabilit în cadrul Legii cu privire la Procuratură, dar confirmă stagiul special în funcția de procuror, vor avea dreptul la pensie în conformitate cu prevederile Legii cu privire la asigurarea obligatorie cu pensii de stat.

În vechimea în muncă care conferă procurorilor dreptul la pensie specială se includ mai multe perioade prevăzute în art. 86 din Legea cu privire la Procuratură a Ucrainei, printre care cele mai importante sunt: activitatea administrativă în organele procuraturii; activitatea în calitate de stagiar, asistent al procurorului, anchetator, judecător, funcționar public cu studii juridice superioare; activitatea în funcție electivă în organele de stat, serviciul militar, $\frac{1}{2}$ din durata studiilor în instituții de învățământ juridic superior cu frecvență la zi; concediul pentru îngrijirea copilului până la împlinirea vârstei de trei ani, dacă un asemenea concediu a fost acordat etc. La pensia pentru vechime în muncă stabilită conform prezentului articol, se acordă suplimente pentru întreținerea membrilor de familie inapți de muncă și pentru îngrijirea pensionarului solitar, în cuantumurile și în condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

Dreptul la pensie pentru vechime în muncă îl au persoanele care, nemijlocit înainte de depunerea cererii pentru stabilirea unei asemenea pensii, activează în organele procuraturii sau în

instituțiile științifico-didactice ale Oficiului Procurorului General, precum și persoanele eliberate din funcția de procuror din organele procuraturii din motive de sănătate, în legătură cu lichidarea sau reorganizarea organului procuraturii în care persoana deținea funcția, ori în legătură cu reducerea statelor de personal, precum și în legătură cu alegerea acestora în funcții electivă în organele puterii de stat sau în organele administrației publice locale. Veteranilor de război care au stagiul de muncă necesar pentru stabilirea pensiei pentru vechime în muncă, această prestație li se stabilește indiferent de faptul dacă activează sau nu în organele procuraturii înainte de depunerea cererii pentru stabilirea pensiei.

Procurorilor recunoscuți ca persoane cu dizabilitate de gradul I sau II li se stabilește pensie de dizabilitate în condiții speciale, dacă confirmă un stagiu de muncă în organele procuraturii de cel puțin 10 ani. În cazul alegerii unui procuror care are dreptul la obținerea pensiei pentru vechime în muncă sau dobândește acest drept pe durata exercitării unei funcții electivă, în calitate de deputat al Ucrainei, acesta are dreptul, la alegerea sa, fie la pensie calculată din venitul deputatului Ucrainei, fie la pensie pentru vechime în muncă în serviciul organelor procuraturii. Procurorilor care au concomitent dreptul la mai multe pensii de stat li se stabilește o singură pensie, la alegerea lor.

Persoanele eliberate din funcție ca, consecință a unei sancțiuni disciplinare, cu retragerea gradului sau private de grad prin hotărâre judecătorească, își pierd dreptul la asigurarea cu pensie pentru vechime în muncă. De asemenea, sunt private de dreptul la obținerea pensiei speciale și persoanele eliberate din funcție în legătură cu condamnarea pentru o infracțiune intenționată săvârșită prin folosirea funcției de serviciu sau cu atragerea la răspundere administrativă pentru săvârșirea unei contravenții legate de corupție. În asemenea cazuri, pensia pentru procurori și anchetatori se stabilește în condiții generale.

Pensionarii și membrii familiilor lor care locuiesc împreună cu aceștia au, de asemenea, dreptul la asistență medicală gratuită în acele instituții medicale la care erau luați la evidență înainte de pensionarea angajatului procuraturii.

Pensia în legătură cu pierderea întreținătorului se stabilește membrilor de familie inapți de muncă ai procurorului sau anchetatorului, care s-au aflat la întreținerea acestuia la momentul decesului (copiilor pensia li se stabilește indiferent dacă s-au aflat sau nu, la întreținerea procurorului), cu condiția ca întreținătorul decedat să fi avut un stagiu de muncă în organele procuraturii de cel puțin 10 ani, în cuantum de 60 % din salariul mediu lunar (în vigoare) pentru

un membru de familie și de 70 % pentru doi sau mai mulți membri de familie. Din categoria membrilor de familie inapți de muncă ai procurorului sau anchetatorului decedat fac parte persoanele prevăzute la articolul 36 din Legea Ucrainei cu privire la asigurarea obligatorie cu pensii de stat.

Conform proiectului de lege înregistrat în Rada Ucrainei se propun modificări, dar ceea ce este important, sistemul de pensii speciale se păstrează. Considerăm acest aspect foarte important, având în vedere că Ucraina, este și ea o țară candidată pentru aderare la Uniunea Europeană.

Astfel, Proiectul de Lege 12278, înregistrat în organul legislativ al Ucrainei încă la 02.12.2024⁶² prevede abrogarea art. 86 din Legea cu privire la Procuratură a Ucrainei și introducerea unor reglementări noi în cadrul Legii Ucrainei cu privire la asigurarea obligatorie cu pensii de stat. La 15.04.2025, Rada Supremă a Ucrainei a examinat acest proiect de lege destinat modificării Legii Ucrainei cu privire la Procuratură, în scopul stabilirii condițiilor de asigurare cu pensii pentru vechime în muncă, pentru dizabilitate și în legătură cu pierderea întreținătorului pentru angajații procuraturii.⁶³ Proiectul de lege nu modifică prevederile privind asigurarea cu pensii a procurorilor în ceea ce privește determinarea dreptului la pensie pentru vechime în muncă și calculul acesteia. Totodată, se propune modificarea condițiilor de plată și de recalculare a pensiilor procurorilor, în special:

- ✓ plata pensiei pentru vechime în muncă procurorilor să se realizeze doar după eliberarea persoanei din organele procuraturii. Aceste restricții nu se aplică persoanelor cu dizabilitate de gradul I și II, persoanelor cu dizabilitate cauzată de acțiuni militare de gradul III, participanților la acțiuni militare, membrilor familiilor veteranilor decedați;

- ✓ dacă procurorul continuă să activeze în sistem, se propune acordarea pensiei în condiții generale, dacă întrunește condițiile stabilite de Legea cu privire la asigurarea obligatorie cu pensii de stat;

- ✓ recalcularea pensiilor procurorilor să se realizeze conform regulilor generale;

- ✓ orice modificare legislativă care vizează pensia procurorilor, să se facă doar prin modificarea Legii cu privire la asigurarea obligatorie cu pensii de stat, astfel excluzându-se discrepanțele dintre diverse reglementări care se conțin în mai multe acte normative;

⁶² <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/2648700?utm>

⁶³ <https://www.rada.gov.ua/news/razom/261011.html?utm>

✓ acordarea Fondului de Pensii al Ucrainei statutul de organ central al puterii executive cu statut special.⁶⁴

Acest proiect, are drept scop reducerea avantajelor excesive care se identifică în sistem, menținând totodată pensiile speciale pentru procurori, fapt pe care îl considerăm oportun. Activitatea procurorilor este una specifică, generând multe riscuri atât pentru lucrătorul din sistem, cât și pentru membrii familiei acestuia. În plan comparativ, referindu-ne la Republica Moldova, identificăm doar prevederi legale generale cu referire la realizarea dreptului la pensie de către procurori, fapt pe care îl considerăm inechitabil.

Abordând alte garanții sociale ale procurorilor, identificăm că legislația Ucrainei consacră un model de protecție socială extinsă și expresă în care: garanțiile materiale și sociale sunt detaliate direct în legea specială; statul își asumă explicit responsabilitatea pentru locuință, sănătate, sprijin social și protecție post-carieră. Analizând prevederile normative putem concluziona că procurorul este tratat ca titular al unei funcții de autoritate constituțională, cu un regim apropiat de cel al judecătorilor.

Art. 83 din Legea Ucrainei cu privire la Procuratură prevede că după numirea în funcție, procurorul care necesită îmbunătățirea condițiilor de trai, va fi asigurat cu locuință de serviciu; procurorul și membrii familiei acestuia beneficiază de asistență medicală gratuită în instituțiile medicale de stat; membrii familiei procurorului, care locuiesc împreună cu ei, vor fi deserviți în aceeași unitate medicală. De o importanță deosebită este prevederea care acordă procurorilor dreptul la un ajutor material, care nu poate depăși salariul mediu lunar al acestuia, în vederea soluționării problemelor sociale sau locative.

În același context, art. 84 al Legii enunțate supra, prevede că procurorul este supus asigurării sociale de stat obligatorii, în conformitate cu legislația privind asigurarea socială de stat obligatorie. Înhumarea procurorului care a decedat în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, precum și a persoanei eliberate din funcția de procuror, care a decedat ca urmare a vătămărilor corporale sau a altor prejudicii aduse sănătății, survenite în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, se efectuează din contul mijloacelor alocate organelor procuraturii, în condițiile și cuantumul stabilite de Cabinetul de Miniștri al Ucrainei. Familia procurorului decedat își păstrează dreptul de a obține locuință în condițiile și în baza temeiurilor existente la

⁶⁴ https://www.rada.gov.ua/news/razom/261011.html?utm_source=chatgpt.com

momentul decesului acestuia. Pentru pensionarii din rândul procurorilor și membrii familiilor acestora, se mențin garanțiile de protecție socială. Pensionarii și membrii familiilor acestora care locuiesc împreună cu ei beneficiază, de asemenea, de dreptul la asistență medicală gratuită în instituțiile medicale la care au fost luați la evidență până la ieșirea procurorului la pensie.

România

În același context, dacă analizăm legislația României, identificăm că procurorului îi este oferit statutul de magistrat. *Articolul 1, alin. 1 și 2 din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor*,⁶⁵ prevede că magistratura este activitatea judiciară desfășurată de judecători în scopul îndeplinirii justiției și de procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor. Judecătorii și procurorii au calitatea de magistrați, iar cariera acestora este separată.

În ultimii ani reglementările juridice privind realizarea dreptului la pensie de către magistrați au fost supuse mai multor modificări, existând și reacții ale Curții Constituționale a României. Reforma sistemului de pensii al magistraților din România constituie una dintre cele mai sensibile și controversate intervenții legislative din ultimul deceniu, situată la intersecția dintre politica socială, sustenabilitatea finanțelor publice și principiul constituțional al independenței justiției.

Sub presiunea angajamentelor asumate prin *Planul Național de Redresare și Reziliență* (PNRR) și a condiționalităților impuse de Comisia Europeană, statul român a inițiat o reformă amplă a regimului pensiilor de serviciu, incluzând pensiile judecătorilor și procurorilor. Pensiile magistraților din România sunt calificate juridic drept *pensii de serviciu*, având o natură distinctă față de pensiile contributive din sistemul public. Justificarea tradițională a acestui regim special se întemeiază pe statutul constituțional al magistraților, incompatibilitățile severe ale funcției, restrângerea unor drepturi fundamentale și necesitatea garantării independenței justiției. Cu toate acestea, nivelul ridicat al pensiilor, posibilitatea pensionării la vârste relativ scăzute și impactul bugetar cumulativ au generat critici constante, atât în plan intern, cât și european. În documentele oficiale de evaluare a PNRR, Comisia Europeană a semnalat în mod explicit necesitatea reformării pensiilor speciale ca element esențial al sustenabilității fiscale și al echității sociale.⁶⁶ România și-

⁶⁵ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/302074?utm>

⁶⁶ *Comisia Europeană, Assessment of Romania's Recovery and Resilience Plan.*
Disponibil: <https://commission.europa.eu>

a asumat prin PNRR obligația de a revizui cadrul normativ privind pensiile de serviciu, inclusiv cele ale magistraților, ca jalon pentru accesarea integrală a fondurilor europene.⁶⁷ În acest context, reforma pensiilor magistraților nu a reprezentat exclusiv o opțiune de politică internă, ci o obligație internațională asumată de statul român în raport cu Uniunea Europeană. Legea de reformare a pensiilor magistraților a fost adoptată de Parlament și ulterior supusă controlului de constituționalitate, la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție. Prin decizia pronunțată la 18 februarie 2026, Curtea Constituțională a României (CCR) a constatat constituționalitatea legii, reținând că: legiuitorul are competența de a reglementa condițiile de pensionare; reforma nu afectează substanța independenței justiției; aplicarea graduală respectă principiul securității juridice.⁶⁸ Decizia CCR a reprezentat un moment de inflexiune, deblocând procesul de promulgare și intrare în vigoare a noii reglementări. Una dintre modificările centrale constă în creșterea progresivă a vârstei de pensionare a magistraților până la 65 de ani, într-un interval de tranziție de aproximativ 15 ani. Această soluție legislativă urmărește armonizarea cu regimul general de pensionare, evitând totodată efectele disruptive asupra sistemului judiciar.⁶⁹ Reforma introduce o plafonare a cuantumului pensiei la aproximativ 70% din venitul net realizat în perioada de referință, reducând astfel discrepanța față de pensiile contributive și limitând situațiile în care pensia depășea salariul din activitate.⁷⁰ Legislația prevede posibilitatea pensionării înainte de împlinirea vârstei standard doar în condiții restrictive și cu penalizări proporționale, consolidând principiul continuității în funcție și stabilității resurselor umane din sistemul judiciar. Reforma a fost întâmpinată cu opoziție fermă din partea corpului magistraților. **Consiliul Superior al Magistraturii** a avertizat că modificările riscă să afecteze atractivitatea profesiei și să conducă la pensionări masive, cu impact asupra funcționării instanțelor și parchetelor.⁷¹ Pe de altă parte, autoritățile executive au susținut că legea respectă standardele constituționale și europene, subliniind că independența justiției nu implică intangibilitatea regimului de pensii. Din perspectivă

⁶⁷ *Guvernul României, PNRR – Componenta 8.*

Disponibil: <https://mfe.gov.ro/pnrr>

⁶⁸ *Curtea Constituțională a României, Comunicat de presă – Decizia din 18 februarie 2026.*

Disponibil: <https://www.ccr.ro>

⁶⁹ *Parlamentul României, Legea privind pensiile de serviciu ale magistraților (forma adoptată).*

Disponibil: <https://www.cdep.ro>

⁷⁰ *Monitorul Oficial al României, Partea I – act normativ privind reforma pensiilor.*

Disponibil: <https://legislatie.just.ro>

⁷¹ *Consiliul Superior al Magistraturii, Aviz și poziții oficiale.*

Disponibil: <https://www.csm1909.ro>

macroeconomică, reforma este apreciată ca un pas necesar pentru consolidarea disciplinei bugetare. Totodată, ea **ridică probleme doctrinare relevante privind limitele intervenției statului asupra drepturilor patrimoniale ale magistraților și echilibrul dintre independența justiției și interesul public general.** Reforma sistemului de pensii al magistraților din România reflectă tensiunea structurală dintre tradiția protecției sporite a statutului magistratului și noile exigențe de echitate, sustenabilitate și responsabilitate fiscală. Prin validarea constituțională a legii, Curtea Constituțională a României a consacrat ideea că independența justiției nu este incompatibilă cu adaptarea regimului de pensii la realitățile economice și angajamentele europene, cu condiția respectării principiilor proporționalității și securității juridice.

Pe de altă parte, Înalta Curte de Casație și Justiție a înaintat Curții Constituționale a României, încă la 10.02.2026, o solicitare de sesizare a Curții de Justiție a Uniunii Europene, prin intermediul unei cereri de decizie preliminară întemeiate pe art. 267 TFUE. Prin această cerere se solicită verificarea compatibilității măsurilor naționale analizate cu exigențele stabilite de dreptul Uniunii Europene și de jurisprudența Curții de Justiție. În cadrul demersului formulat, este exprimată opinia potrivit căreia dispozițiile analizate sunt susceptibile de a nu respecta principiile proporționalității, egalității, securității juridice și protecției încrederii legitime, principii fundamentale ale ordinii juridice a Uniunii Europene, relevante pentru evaluarea legalității oricărei reforme care privește statutul și garanțiile de independență ale magistraților. Această obligație derivă din art. 19 alin. (1) TUE, coroborat cu valorile statului de drept consacrate de art. 2 TUE”. În esență, Instanța supremă consideră că măsurile din proiectul Guvernului “pot conduce la un tratament discriminatoriu al magistraților în raport cu alte categorii de beneficiari de pensii de serviciu”. În acest context, având în vedere analiza celor cinci puncte de obiecție formulate, se susține că măsurile examinate ridică probleme din perspectiva dreptului Uniunii Europene, întrucât: (1) pot conduce la un tratament discriminatoriu al magistraților în raport cu alte categorii de beneficiari de pensii de serviciu; (2) nu sunt însoțite de o fundamentare riguroasă și transparentă care să permită efectuarea unui test de proporționalitate, în lipsa datelor necesare; (3) pot reduce sub nivelul adecvat siguranța financiară a judecătorilor; (4) perpetuează o stare de instabilitate legislativă; și (5) instituie un regim tranzitoriu inegal, dificil de justificat obiectiv. Demersul se înscrie în preocuparea constantă pentru protejarea independenței justiției, ca principiu fundamental al statului de drept, prin valorificarea tuturor căilor juridice legitime prevăzute de cadrul constituțional național și de dreptul Uniunii Europene. Totodată, utilizarea mecanismului sesizării

Curții de Justiție a Uniunii Europene reprezintă un instrument esențial pentru asigurarea interpretării și aplicării unitare a dreptului european, precum și pentru consolidarea cooperării dintre instanțele naționale și jurisdicția Uniunii”. În același context se susține că: „Proiectul anulează de facto pensiile de serviciu, creând pentru magistrații care nu îndeplinesc condițiile de pensionare la data intrării în vigoare a legii reducerea până la anulare a caracterului pensiei de serviciu, iar pentru generațiile viitoare va deveni chiar inferioară celei din sistemul public de pensii. Legea încalcă independența justiției raportat la standardele statutului stabilite prin Deciziile CJUE, CEDO și ale CCR. Toate aceste instanțe au pronunțat decizii exprese și explicite care fac ca soluția legislativă să fie incompatibilă cu garantarea independenței justiției. Legea încalcă decizii anterioare ale CCR care au sancționat expres soluții normative identice cu cele cuprinse în proiectul actual și prin aceasta încalcă principiul supremației Constituției și caracterului obligatoriu al deciziilor CCR”.⁷²

O reacție negativă cu referire la reforma pensiilor magistraților au avut și procurorii de la Parchetul de lângă Curtea de Apel București și au solicitat emiterea unui aviz negativ din partea Consiliului Superior al Magistraturii.⁷³

Dacă abordăm aceste modificări, în comparație cu legislația Republicii Moldova, identificăm o încălcare gravă a drepturilor procurorilor în anul 2008, atunci când aceștea au fost trecuți la pensie generală, fără a se avea în vedere specificul activității, riscurile la care sunt supuși procurorii și incompatibilitățile pe care le impune legea, în raport cu alte activități salariale. Considerăm că în acest caz au fost încălcate flagrant principiile: proporționalității, egalității, securității juridice și protecției încrederii legitime - principii fundamentale ale ordinii juridice a Uniunii Europene,

Analizând alte garanții ale magistraților români, identificăm în Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor⁷⁴ multiple reglementări în acest domeniu. Un prim pilon al garanțiilor sociale îl constituie dreptul la o remunerație lunară stabilă și adecvată, determinată în funcție

⁷² *Poziția oficială a Curții de Casație și Justiție a României cu referire la reforma pensiilor magistraților.* Disponibil: https://tvrinfo.ro/instanta-suprema-cere-sesizarea-curtii-de-justitie-a-ue-cu-privire-la-modificarile-la-pensiile-speciale-ale-magistratilor/?utm_source=chatgpt.com

⁷³ *Poziția Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București cu referire la reforma pensiilor magistraților.* Disponibil: https://tvrinfo.ro/procurorii-din-capitala-solicita-csm-sa-dea-aviz-negativ-la-proiectul-de-reforma-a-pensiilor-speciale/?utm_source=chatgpt.com

⁷⁴ *Legea României privind statutul judecătorilor și procurorilor nr. 303 din 15.11.2022.* Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/302074?utm>

de nivelul instanței sau parchetului, funcția exercitată și vechimea în magistratură. Stabilirea salariului prin lege specială și interdicția diminuării sau suspendării acestuia, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege, conferă magistratului **securitate financiară**, indispensabilă exercitării independente a atribuțiilor judiciare. Această protecție salarială are un caracter preventiv, eliminând riscul ca presiunile economice să influențeze soluțiile pronunțate sau deciziile procesuale adoptate de judecători și procurori.

Actul special care reglementează sistemul de salarizare al magistraților este Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din domeniul justiției.⁷⁵ Conform prevederilor acestui act (art. 4¹, alin. 1 pentru vechimea în muncă, judecătorii, procurorii, personalul asimilat acestora și magistrații-asistenți beneficiază de un spor de vechime calculat la indemnizația de încadrare brută lunară, corespunzător timpului efectiv lucrat în program normal de lucru, astfel:- de la 3 la 5 ani - 5%;- de la 5 la 10 ani - 10%;- de la 10 la 15 ani - 15%;- de la 15 la 20 ani - 20%;- peste 20 ani - 25%. De asemenea, judecătorii, procurorii, personalul asimilat acestora și magistrații-asistenți care posedă titlul științific de doctor sau doctor docent beneficiază de un spor de 15% din indemnizația de încadrare brută lunară, care se acordă de la data de întâi a lunii următoare celei în care s-a solicitat (art. 5).

Absolvenții, la încadrarea ca judecători, procurori sau personal asimilat acestora, imediat după terminarea studiilor superioare juridice sau, după caz, a Institutului Național al Magistraturii, în unități din altă localitate decât cea de domiciliu, beneficiază de o indemnizație de instalare egală cu indemnizația de încadrare brută lunară corespunzătoare funcției în care sunt încadrați. În cazul în care absolventul este încadrat într-o unitate din mediul rural, indemnizația va fi egală cu două indemnizații de încadrare brute lunare (art. 26, alin 1, 2)

O componentă esențială a garanțiilor sociale o constituie **dreptul la protecție specială** împotriva amenințărilor, violențelor sau altor fapte care pun în pericol viața, integritatea fizică ori bunurile judecătorilor și procurorilor, precum și ale membrilor familiilor acestora. În completarea acestor măsuri, legea instituie dreptul la **despăgubiri suportate din bugetul statului** atunci când viața, sănătatea sau bunurile magistraților sunt afectate în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în

⁷⁵ *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 27/2006 privind salarizarea și alte drepturi ale judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din domeniul justiției.*

Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/80100?utm>

legătură cu acestea. Acest mecanism reflectă asumarea de către stat a riscurilor inerente exercitării funcției judiciare și contribuie la consolidarea sentimentului de siguranță profesională. Legiuitorul român recunoaște judecătorilor și procurorilor un regim de **concedii de odihnă extins**, de 35 de zile lucrătoare anual, precum și dreptul la concedii de studii plătite, necesare perfecționării profesionale continue. Aceste drepturi reflectă necesitatea menținerii unui nivel ridicat de competență și echilibru psihologic în exercitarea funcției. Totodată, sunt prevăzute **facilități sociale complementare**, precum: dreptul la locuință de serviciu sau decontarea chiriei; facilități de transport în interes personal; accesul gratuit la asistență medicală, medicamente și dispozitive medicale pentru judecători, procurori și membrii de familie aflați în întreținere. Aceste drepturi au caracter **neasimilat salariului**, nefiind supuse impozitării, ceea ce subliniază natura lor de protecție socială și nu de avantaj material arbitrar. Garanțiile sociale acordate judecătorilor și procurorilor constituie un **sistem coerent și complex**, care acoperă întreaga carieră profesională și perioada post-activitate. Ele nu pot fi interpretate ca privilegii individuale, ci ca **garanții instituționale ale independenței justiției**, indispensabile funcționării statului de drept.

V. STANDARDE ALE UNIUNII EUROPENE PRIVIND PENSILE ȘI ALTE GARANȚII SOCIALE ALE PROCURORILOR

Reglementarea pensiilor procurorilor în Uniunea Europeană se află la intersecția dintre competența națională în materie de securitate socială și obligațiile care decurg din dreptul european privind statul de drept și independența justiției. Deși Uniunea Europeană nu stabilește în mod direct cuantumul pensiilor sau formulele de calcul aplicabile procurorilor, cadrul juridic european impune o serie de principii esențiale care influențează în mod decisiv modul în care statele membre își configurează sistemele de pensionare pentru procurori.

Independența justiției – fundamentul standardelor europene. Independența justiției este consacrată la nivelul Uniunii prin art. 19 din *Tratatul privind Uniunea Europeană*⁷⁶ și prin art. 47 din *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene*⁷⁷. Aceste dispoziții nu reglementează direct pensiile, însă au un impact indirect major: ele impun statelor membre obligația de a asigura condiții de exercitare a funcției judiciare care să protejeze magistrații de influențe externe. În acest context, regimul pensiilor procurorilor devine parte a garanțiilor instituționale ale independenței. O pensie adecvată, stabilă și previzibilă contribuie la protejarea acestuia împotriva presiunilor politice sau economice, inclusiv la finalul carierei sale. Modificările arbitrare sau imprevizibile ale regimului de pensionare pot afecta percepția și realitatea independenței sistemului judiciar.

Principiul nediscriminării în materia pensiilor. Un alt standard relevant este cel al egalității de tratament. Normele europene interzic discriminarea, inclusiv pe criteriul sexului, în domeniul ocupării forței de muncă și al securității sociale. Astfel, stabilirea unor vârste diferite de pensionare pentru procurori femei și bărbați sau aplicarea unor formule diferite de calcul poate fi contrară dreptului Uniunii dacă nu este justificată obiectiv. Prin intervențiile sale, CJUE a arătat că statutul special al magistraților nu îi plasează în afara exigențelor generale ale dreptului european privind egalitatea și nediscriminarea.

⁷⁶ *Tratatul privind Uniunea Europeană*.

Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/treaty-on-european-union.html>

⁷⁷ *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, 2010*.

Disponibil: <https://fra.europa.eu/ro/eu-charter>

Standardele profesionale europene – dimensiunea Consiliului Europei. Deși nu face parte din sistemul instituțional al Uniunii Europene, **Consiliul Europei** joacă un rol important în conturarea standardelor profesionale privind statutul magistraților. Documente precum Carta Europeană privind Statutul Judecătorului recomandă ca pensia să fie apropiată de nivelul ultimului salariu și să asigure un trai demn, în concordanță cu responsabilitățile funcției. Aceste standarde nu sunt obligatorii în același mod ca dreptul UE, dar sunt frecvent invocate în dezbaterile privind reforma pensiilor magistraților și sunt utilizate ca repere interpretative în analiza respectării statutului de drept.

Tensiunea dintre reformă și independență. În ultimii ani, mai multe state membre au inițiat reforme ale sistemelor de pensii ale magistraților, invocând sustenabilitatea bugetară sau echitatea socială. În aceste situații, apare o tensiune între necesitatea reformei și obligația de a menține garanțiile independenței judiciare. Standardele europene nu interzic reformele. Ele cer însă ca acestea: să nu fie retroactive în mod nejustificat; să nu reducă în mod disproporționat nivelul de protecție; să fie adoptate prin proceduri transparente; să nu fie utilizate ca instrument de presiune asupra sistemului judiciar. Astfel, dreptul UE funcționează mai degrabă ca un cadru de control al abuzului decât ca un mecanism de uniformizare a sistemelor de pensii. În acest context, concluzionăm că Președintele României a promulgat Legea care a modificat sistemul de pensii al magistraților la data de 27.02.2026, imediat ce Curtea Constituțională a publicat Hotărârea în Monitorul Oficial.⁷⁸

În concluzie, evidențiem că Uniunea Europeană nu stabilește un model unic al pensiilor procurorilor și nu impune un anumit procent sau o anumită vârstă de pensionare. Competența rămâne, în esență, la nivel național. Totuși, prin intermediul principiului independenței justiției, al jurisprudenței CJUE și al normelor privind nediscriminarea, dreptul european impune limite clare în configurarea acestor regimuri. În esență, pensia procurorilor nu este doar o chestiune de politică socială, ci și o componentă a arhitecturii statului de drept. Standardele europene nu definesc

⁷⁸ *Decizia nr. 153 din 18.02.2026 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 1, 2 și 4 ale art. III pct. 1 și 2, ale art. IV și ale art. V alin. (3)-(7) din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu, precum și a legii în ansamblul său (Curtea Constituțională a României).*

cuantumul, dar definesc cadrul: *stabilitate, proporționalitate, transparență și respect pentru independența funcției judiciare.*

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Procurorul reprezintă una dintre figurile centrale ale statului de drept, fiind chemat să asigure respectarea legalității, apărarea ordinii constituționale și protecția drepturilor fundamentale ale persoanei. În Republica Moldova, rolul procurorului capătă o importanță deosebită în contextul reformelor sistemului de justiție, al combaterii corupției și al alinierii la standardele europene. Cu toate acestea, realitățile sistemului relevă o serie de vulnerabilități structurale, profesionale și sociale care afectează grav atractivitatea și stabilitatea profesiei de procuror. Procurorul nu este un simplu salariat, ci un garant al interesului public. Acesta exercită atribuții fundamentale precum conducerea urmăririi penale, reprezentarea acuzării în instanță, supravegherea respectării legalității în activitatea organelor de urmărire penală și, în anumite situații, apărarea intereselor statului și ale societății. Într-o societate democratică, procurorul trebuie să acționeze independent, imparțial și exclusiv în baza legii. Independența funcțională a procurorului este indispensabilă pentru combaterea eficientă a criminalității, în special a celei organizate și a corupției la nivel înalt. Lipsa unor garanții reale de independență transformă procurorul într-un actor vulnerabil în fața presiunilor politice, economice sau mediatice.

Profesia de procuror este, prin natura sa, una dintre cele mai expuse riscurilor profesionale. Aceste riscuri pot fi clasificate în mai multe categorii:

✓ **Riscuri juridice.** Procurorii sunt supuși unui nivel ridicat de responsabilitate personală, inclusiv riscului de atragere a răspunderii disciplinare sau penale pentru decizii luate în exercițiul funcției, chiar și în condițiile unei legislații neclare sau contradictorii.

✓ **Riscuri de securitate personală.** Instrumentarea cauzelor privind criminalitatea organizată, traficul de persoane sau corupția expune procurorii la amenințări, intimidări și presiuni directe asupra lor sau asupra familiilor acestora.

✓ **Riscuri psihologice și sociale.** Volumul excesiv de muncă, expunerea publică, campaniile de discreditare și lipsa sprijinului instituțional adecvat generează epuizare profesională (burnout), anxietate și demotivare.

În ultimii ani, Republica Moldova se confruntă cu un fenomen accentuat de plecare a procurorilor din sistem, fie prin demisie, fie prin neaccesarea funcțiilor vacante de către noii absolvenți. Cauzele principale ale acestui exod includ: nivelul insuficient al remunerației raportat la riscurile profesiei; lipsa unor garanții sociale adecvate (pensie specială, locuință de serviciu etc.);

instabilitatea legislativă și reformele frecvente, adesea percepute ca punitive; erodarea prestigiului social al profesiei de procuror. Această situație afectează direct capacitatea instituțională a Procuraturii, conducând la supraîncărcarea procurorilor rămași în sistem și la diminuarea calității actului de justiție.

Standardele europene, după cum am evidențiat mai sus, consacră ideea potrivit căreia independența procurorului nu poate exista în absența unor garanții materiale și sociale reale. Printre acestea se enumără: *remunerarea corespunzătoare importanței funcției; stabilitatea în funcție și protecția împotriva ingerințelor arbitrare; sisteme de pensii speciale; protecție socială pentru procurori și familiile acestora*. În lipsa acestor garanții, profesia de procuror devine neatractivă, iar statul riscă să piardă specialiști de înaltă calificare.

În Opinia Comisiei de la Veneția referitoare la amendamentele Legii privind Procuratura din Republica Moldova (Veneția, 6-7 decembrie 2019, CDL-AD(2019)034, §§ 33 și 34) este precizat că, din perspectiva internațională, există o diferență importantă între standardele referitoare la judecători și cele referitoare la procurori. Cu privire la tribunale și la judecători, independența lor este garantată de toate convențiile internaționale majore, de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și de instrumentele relevante ale Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei. Din contra, este recunoscut că autonomia Procuraturii nu constituie un principiu cu aceeași forță normativă ca principiul independenței judiciarului. Standardul de bază este că trebuie să se asigure o autonomie suficientă pentru a proteja autoritățile Procuraturii de influența politică nepotrivită. În Opinia referitoare la proiectul amendamentelor la Legea cu privire la Procuratura din Serbia (Veneția, 8-9 martie 2013, (CDL-AD(2013)006, §20) este precizat că niciun standard internațional nu i-ar garanta Procuraturii independență. Dar, în același timp, există o tendință clară de a recunoaște independența Procuraturii. Faptul că Constituția nu prevede expres acest tip de independență nu înseamnă că ea nu poate fi reglementată de lege. În orice caz, nu se poate afirma că Constituția ar conține norme care ar interzice reglementarea prin lege a independenței Procuraturii. Este important să se evite riscul ca independența procurorilor să devină o amenințare la adresa independenței judecătorilor. În Opinia comună a Comisiei de la Veneția, a Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) și a Oficiului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului privind proiectul de amendamente aduse Legii Oficiului Procuraturii din Georgia (Veneția, 23-24 octombrie 2015, CDL-AD(2015)039, § 16) este precizat că, în actele sale, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei le recomandă statelor membre să ia

măsurii, astfel încât procurorii să-și poată îndeplini atribuțiile fără ingerințe nejustificate. Carta de la Roma, adoptată de Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni în 2014, proclamă principiul independenței și autonomiei procurorilor și încurajează statele să recunoască o mai mare independență Procuraturii. În multe state ale Consiliului Europei se atestă o tendință clară de a oferi o independență mai mare Procuraturii, în special în procesul luării deciziilor în cauze penale. În Raportul său privind Procuratura, Comisia de la Veneția ajunge la concluzii similare: „Există o tendință de a-i recunoaște Procuraturii o independență mai mare și de a renunța la subordonarea Procuraturii față de executiv”. Mai mult, în multe state „subordonarea Procuraturii față de executiv este mai curând o formalitate juridică, decât o practică acceptată, în sensul că executivul este deosebit de atent și nu intervine în cazuri individuale”. Acestea fiind spuse, tendința de a oferi o independență mai mare Procuraturii încă nu s-a transformat într-o regulă obligatorie, aplicată uniform în toată Europa.⁷⁹

În acest context, reiterăm asupra necesității acordării statutului de magistrat pentru procurorii din Republica Moldova. Un model relevant îl constituie reglementarea statutului procurorilor din **România**, unde procurorii beneficiază de statutul constituțional de magistrați, alături de judecători. Acest statut implică: garanții sporite de independență; regim special de incompatibilități; salarizare corespunzătoare și pensii speciale; protecție juridică sporită în exercitarea funcției.

În numeroase state europene, procurorii sunt integrați în corpul magistraturii sau beneficiază de un statut echivalent, recunoscându-se astfel rolul lor esențial în înfăptuirea justiției penale. În statele cu tradiție juridică continentală, procurorul ocupă un rol esențial în sistemul penal: nu doar ca actor al urmăririi penale, ci ca garant al legalității și al ordinii constituționale. Modul în care procurorii sunt integrați în ordinea judiciară — respectiv dacă beneficiază de un „statut de magistrat” similar judecătorilor — reflectă modele diferite de garantare a independenței și de separare a puterilor în stat.

Italia. În Italia judecătorii și procurorii fac parte din magistratură. *Articolul 104 din Constituția Italiei* reglementează activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și prevede că Procurorul General este membru de drept.⁸⁰ Modul de funcționare al Consiliului Superior al Magistraturii este reglementat prin Legea organică nr. 195/2002 (*Lege privind organizarea*

⁷⁹ <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=832&l=ro>

⁸⁰ https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf

judecătorească), aceasta identificând incompatibilitățile magistraților și alte aspecte specifice de organizare a activității.⁸¹ Astfel, procurorii fiind magistrați cu drepturi și garanții specifice, beneficiază de: recrutare prin același proces de concurs ca și judecătorii; protecție constituțională a independenței; carieră și evaluări gestionate de Consiliul Superior al Magistraturii.

Franța. În Franța statutul de magistrat se acordă atât judecătorilor (*magistrats du siège*) cât și procurorilor (*magistrats du parquet*).

Spania. În Spania procurorii au un **statut similar cu cel al magistraților (judecători)** din punct de vedere al garanțiilor, formării și plasării în sistemul judiciar — chiar dacă rolurile lor practice sunt diferite.⁸²

Concluzionând asupra celor relatate supra, evidențiem mai multe recomandări:

✓ Considerăm oportun de a reveni asupra prevederilor din cadrul Planului de Acțiuni al Strategiei, care relevă necesitatea abordării *oportunității de acordare a statutului de magistrat*, procurorilor din Republica Moldova;

✓ **Racordarea legislației** Republicii Moldova la prevederile normative ale multiplelor state europene, care *recunosc procurorului statutul de magistrat*;

✓ **Revizuirea legislației naționale**, în vederea realizării modificărilor în domeniul sistemului de pensii acordate procurorilor. Deși, în ultima perioadă, mai multe state reformează acest sistem, acestea continuă să mențină pentru procurori anumite facilități.

✓ **În acest context propunem:**

- Stabilirea pentru procurori a unui stagiu de cotizare și vârste de pensionare care va crește eșalonat, exact ca în cazul judecătorilor. În acest context, considerăm oportun de a modifica art. 63 din Legea RM cu privire la Procuratură :

„ Art. 63. Asigurarea cu pensie

(1) Procurorul care a atins vârsta prevăzută la alin. (2) și confirmă vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător prevăzute la alin. (3) are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55% din salariul său mediu lunar, care, pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de muncă generală prevăzută la alin. (3), se mărește cu 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul său mediu lunar.

⁸¹ <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge.organica:2002-03-07;195!vig>

⁸² <https://www.boe.es/eli/es/l/1981/12/30/50/con/>

(2) Începând cu 1 iulie 2027, pentru procurori se stabilește vârsta de pensionare de 53 de ani și 6 luni, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. În fiecare an ulterior, vârsta de pensionare se majorează conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 1, până la atingerea vârstei de 63 de ani.

Tabelul nr. 1

De la 1 iulie	Vârsta de pensionare pentru Procurori
2027	53 ani 6 luni
2028	54 ani
2029	54 ani 6 luni
2030	55 ani
2031	55 ani 6 luni
2032	56 ani
2033	56 ani 6 luni
2034	57 ani
2035	57 ani 6 luni
2036	58 ani
2037	58 ani 6 luni
2038	59 ani
2039	59 ani 6 luni
2040	60 ani
2041	60 ani 6 luni
2042	61 ani
2043	61 ani 6 luni
2044	62 ani
2045	62 ani 6 luni
2046	63 ani

(3) Începând cu 1 iulie 2027, pentru procurori se stabilește vechimea în muncă generală de cel puțin 23 de ani și 6 luni și vechimea în muncă în funcția de procuror de cel puțin 15 ani, necesare pentru obținerea dreptului la pensie. În fiecare an ulterior, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de procuror se majorează cu 6 luni, până la atingerea vechimii în

muncă generale de 34 de ani și a vechimii în muncă în funcția de procuror de 15 ani, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2

De la 1 iulie	Vechimea în muncă generală	Vechimea în muncă în funcția de procuror
2027	23 ani 6 luni	15 ani
2028	24 ani	15 ani
2029	24 ani 6 luni	15 ani
2030	25 ani	15 ani
2031	25 ani 6 luni	15 ani
2032	26 ani	15 ani
2033	26 ani 6 luni	15 ani
2034	27 ani	15 ani
2035	27 ani 6 luni	15 ani
2036	28 ani	15 ani
2037	28 ani 6 luni	15 ani
2038	29 ani	15 ani
2039	29 ani 6 luni	15 ani
2040	30 ani	15 ani
2041	30 ani 6 luni	15 ani
2042	31 ani	15 ani
2043	31 ani 6 luni	15 ani
2044	32 ani	15 ani
2045	32 ani 6 luni	15 ani
2046	33 ani	15 ani
2047	33 ani 6 luni	15 ani
2048	34 ani	15 ani

(4) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1)–(3) se calculează și se plătește doar procurorilor demisionați și procurorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

(5) În cazul în care procurorul demisionat revine în sistemul organelor procuraturii, plata pensiei se suspendă.

(6) La calcularea pensiei, în vechimea în muncă generală se includ perioadele prevăzute la art. 5 și art. 50 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

(8) Pensiile stabilite conform prezentei legi se indexează în condițiile art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.”

✓ **Încadrarea în vechimea în muncă specială a procurorilor** și a altor perioade de activitate specifice: activitatea în calitate de judecător; membru al Consiliului Superior al Procurorilor etc. Lista exhaustivă a acestor perioade urmează a fi stabilită de Guvern.

Argumentăm această poziție prin faptul că procurorii exercită funcții de o importanță socială majoră, similare cu cele ale judecătorilor, ceea ce justifică acordarea de garanții sociale corespunzătoare. Curtea Constituțională a Republicii Moldova, în Hotărârea nr. 4 din 27.01. 2000, a prevăzut că garanțiile materiale și sociale (inclusiv pensiile) ale judecătorilor și procurorilor trebuie să corespundă înaltului statut de persoane cu demnitate publică, ținând cont de importanța atribuțiilor și de responsabilitățile acestora pentru societate. Problema garanțiilor sociale, inclusiv a pensiei de serviciu, trebuie analizată nu din perspectiva unui privilegiu, ci ca element structural al independenței procurorilor. Aceasta nu se limitează la exercitarea atribuțiilor în timpul activității, ci presupune și securitate materială după încetarea mandatului. Absența unei protecții sociale adecvate creează vulnerabilități economice care pot influența conduita profesională, inclusiv în faza activă a carierei.

În jurisprudența sa constantă, *Curtea Constituțională a Republicii Moldova* a reținut că legislația în vigoare cuprinde un sistem de garanții ale independenței judecătorului, care se asigură prin procedura de înfăptuire a justiției, prin interzicerea oricărei imixțiuni în activitatea de înfăptuire a justiției, prin procedeu de numire și încetare a calității de judecător, prin declararea principiului inviolabilității judecătorului, **prin asigurarea materială și socială a judecătorului**. Este indubitabil faptul că principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) judecătorilor, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți judecătorii, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. Pe de altă parte, **independența justiției include securitatea financiară a judecătorilor, care presupune și asigurarea unei garanții sociale cum este pensia specială a judecătorilor**. În

context, Înalta Curte a menționat încă în 2017 că **principiul independenței justiției apără pensia specială a judecătorilor, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu.**

Aceași logică juridică este pe deplin aplicabilă procurorilor, având în vedere rolul lor de înfăptuitor al justiției și nivelul comparabil de responsabilitate profesională. Necesitatea unei pensii speciale pentru procurori este susținută de standardele internaționale la care Republica Moldova este parte sau pe care și le-a asumat prin angajamente politice și juridice. Consiliul Europei, prin *Recomandarea Rec(2000)19 privind rolul procurorului în sistemul de justiție penală*, prevede că statele trebuie să asigure procurorilor condiții de serviciu și garanții sociale adecvate, corespunzătoare rolului lor.⁸³

Instituirea unei **pensii speciale pentru procurorii din Republica Moldova**, în condiții similare cu cele ale judecătorilor, reprezintă o necesitate juridică și instituțională, nu un privilegiu. Această măsură este justificată de: statutul constituțional al procurorului; rolul său esențial în înfăptuirea justiției; standardele internaționale asumate de stat; necesitatea garantării independenței reale a funcției. O politică de pensionare coerentă și echitabilă pentru judecători și procurori, constituie un element fundamental al consolidării statului de drept în Republica Moldova și al alinierii reale la standardele europene în materie de justiție.

✓ Introducerea prevederilor legale care ar garanta procurorilor **dreptul la locuință de serviciu**. Toate aspectele specifice ar urma să fie reglementate printr-o Hotărâre de Guvern, iar o astfel de reglementare ar facilita ascendera în profesie a tinerilor. Remarcăm că o astfel de prevedere legală există atât în legislația Ucrainei cât și în legislația României.

✓ Acordarea dreptului la **un ajutor material**, care nu poate depăși salariul mediu lunar al procurorului, în vederea soluționării problemelor sociale sau locative.

✓ **Înhumarea procurorului** care a decedat în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, precum și a persoanei eliberate din funcția de procuror, care a decedat ca urmare a vătămărilor corporale sau a altor prejudicii aduse sănătății, survenite în legătură cu exercitarea

⁸³ *Recomandarea Rec(2000)19, Comitetul Miniștrilor către Statele Membre privind rolul Procuraturii în sistemul de justiție penală*, adoptată la 6 octombrie 2000.

Disponibil:

chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/55-

59_Recomandarea%20Comitetului%20de%20Ministri%20catre%20Statele%20membre%20privind%20rolul%20Procuraturii.pdf

atribuțiilor de serviciu, să se efectueze din contul mijloacelor alocate organelor procuraturii, în condițiile și cuantumul stabilite de Guvern.

✓ Formularea unor excepții pentru **procurorii cu grad de dizabilitate**, în vederea menținerii dreptului de a activa în organele procuraturii și după stabilirea pensiei pentru vechime în muncă (dacă aceasta va fi stabilită).

În concluzie, evidențiem că stabilirea unor condiții de pensionare inferioare pentru procurori față de judecători, crează o **discriminare nejustificată**. Atât judecătorii, cât și procurorii: acced în funcție prin proceduri riguroase; sunt supuși unor incompatibilități severe; exercită atribuții fundamentale pentru statul de drept; sunt obligați să respecte standarde înalte de integritate. Prin urmare, tratamentul diferențiat în materia pensiilor este contrar **principiului egalității în drepturi**, consacrat de Constituția Republicii Moldova, și afectează atractivitatea profesiei de procuror, cu consecințe negative asupra funcționării sistemului de justiție.

În domeniul salarizării, evidențiem următoarele propuneri, identificate în cadrul analizei realizate supra:

- ✓ **Indexarea anuală obligatorie a salariului**, ținând cont de nivelul inflației, prin amendarea *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*, evitând intervențiile politice ad-hoc. Această modificare ar genera respectarea întru totul a prevederilor Hotărârii Curții Constituționale *privind controlul de constituționalitate al articolelor 12 alin. (15), 29 alin. (2), 30 alin. (4) și al Anexei nr. 4 Tabelul 1 din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, precum și al articolului XXVII punctele 2), 3) și 4) din Legea nr. 271 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative (salarizarea procurorilor)*.
- ✓ **Echilibrarea grilelor de salarizare**, majorarea valorii de referință pentru procurorii care nu sunt supuși vettingul-ui sau evaluărilor interne pentru a reduce decalajele interne și riscul de discriminare profesională.
- ✓ **Stabirea unor coeficienți de salarizare și a valorilor de referință** care ar accentua asupra diferenței generate de vechimea în muncă în profesie și gradul de calificare al procurorilor, fapt care ar servi drept stimul pentru menținerea în profesie și diminuarea gradului de fluctuație a resurselor umane.

- ✓ **Stabilirea garanțiilor sociale suplimentare** prin introducerea unor indemnizații unice pentru tinerii care asced în sistem. Această indemnizație ar facilita menținerea în sistem a procurorilor tineri și ar diminua sindromul epuizării profesionale;
- ✓ **Sustenabilitatea financiară**, justificarea investițiilor în salariile procurorilor prin dividendele luptei anticorupției. Un sistem eficient va recupera prejudiciile cauzate statului, acoperind costurile majorărilor;
- ✓ **Digitalizarea și managementul performanței;**
- ✓ **Implementarea unor indicatori de calitate** în evaluarea performanței pentru a corela componenta variabilă a salariului de rezultate palpabile, nu doar de prezență.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Acte normative internaționale:

1. *Agenda pentru Dezvoltare Durabilă – 2030*.
Disponibil: <https://fra.europa.eu/en/law-reference/un-general-assembly-resolution-701-2015-transforming-our-world-2030-agenda>
2. *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, 2010*.
Disponibil: <https://fra.europa.eu/ro/eu-charter>
3. *Recomandarea Rec(2000)19, Comitetul Miniștrilor către Statele Membre privind rolul Procuraturii în sistemul de justiție penală, adoptată la 6 octombrie 2000*.
Disponibil: <https://chatgpt.com/c/69a14f63-b748-8332-b478-12c3bbe51263>

Acte normative naționale:

1. *Constituția Republicii Moldova, nr. 1 din 29.07.1994*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1, 1994. (Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 466, 2024).
2. *Legea cu privire la Procuratura Republicii Moldova, nr. 902 din 28.01.1992*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1, 1992 (abrogată).
3. *Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, nr. 1585 din 27.02.1998*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 38-39, 1998.
4. *Legea privind sistemul public de pensii, nr. 156 din 14.10.1998*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 111-113, 1998.
5. *Legea privind sistemul public de asigurări sociale, nr. 489 din 08.07.1999*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1-4, 2000.
6. *Legea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale, nr. 756 din 24.12.1999*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 31-33, 2000.
7. *Legea cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, nr. 1593 din 26.12.2002*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 18-19, 2003.
8. *Legea cu privire la Procuratură, nr. 118 din 14.03.2003*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 73-75, 2003 (abrogată).

9. *Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale nr. 289, din 22.07.2004.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 168-170, 2004.
10. *Legea cu privire la Procuratură, nr. 294 din 25.12.2008.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 55-56, 2009 (abrogată).
11. *Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, nr. 328 din 23.12.2013.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-16, 2014 (abrogată).
12. *Legea cu privire la Procuratură, nr. 3 din 25.02.2016.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 69-77, 2016.
13. *Legea Republicii Moldova cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj, nr. 105, din 14.06.2018,* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 295-308, 2018.
14. *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, nr. 270 din 23.11.2018.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 441-447, 2018.
15. *Legea privind instituirea unor măsuri de susținere a activității de întreprinzător și modificarea unor acte normative, nr. 60, din 23.04.2020.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.108-109, 2020.
16. *Legea privind fondurile de pensii facultative, nr. 198 din 20.11.2020.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 344-351, 2020.
17. *Legea pentru aprobarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, nr. 211 din 06.12.2021.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 325-333, 2021.
18. *Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26, din 10.03.2022.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72, 2022.
19. *Legea privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, nr. 252, din 18.08.2023,* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 325-327, 2023.
20. *Legea bugetului de stat pentru anul 2026 , nr. 322 din 29.12.2025.* În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 659-661, 2025.

21. *Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pentru anul 2026, nr. 321 din 29.12.2025. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 659-661, 2025.*
22. *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a pensiilor pentru vechime în muncă colaboratorilor organelor procuraturii, nr. 225 din 05.03.1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 28-29, 1998 (abrogată).*
23. *Hotărârea cu privire la indemnizațiile adresate familiilor cu copii, nr. 1478, din 15.11.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 154-157, 2002.*
24. *Hotărârea cu privire la Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, nr. 874, din 23.12.2024. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 556-559, 2024.*

Hotărâri ale Curții Constituționale:

1. *Hotărârea Curții Constituționale privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționarilor publici, nr. 4 din 27.01.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14-17, 2000.*
2. *Hotărârea nr. 25 din 27.07.2017 pentru controlul constituționalității Art. II din Legea nr.290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (pensia specială a judecătorilor).*
Disponibil: <https://constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=628&l=ro>
3. *Hotărârea nr. 19 din 24.09.2019 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.*
Disponibil: <https://www.constcourt.md/ccdocview>
4. *Hotărârea nr. 12 din 8 august 2023 privind controlul de constituționalitate al articolelor 12 alin. (15), 29 alin. (2), 30 alin. (4) și al Anexei nr. 4 Tabelul 1 din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, precum și al articolului XXVII punctele 2), 3) și 4) din Legea nr. 271 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative (salarizarea procurorilor).*
Disponibil: <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=832&l=ro>

Doctrină:

1. CIUREA, A. V. *Sănătatea creierului pe înțelesul tuturor*. București: Editura Bookzone, 2022.
2. SADOVEI, N. *Drept medical. Teoria generală a dreptului medical*. Chișinău: CEP USM, 2020.

Surse on-line:

1. *Comisia Europeană, Assessment of Romania's Recovery and Resilience Plan*.
Disponibil: <https://commission.europa.eu>
2. *Consiliul Superior al Magistraturii, Aviz și poziții oficiale*.
Disponibil: <https://www.csm1909.ro>
3. *Curtea Constituțională a României, Comunicat de presă – Decizia din 18 februarie 2026*.
Disponibil: <https://www.ccr.ro>
4. *Guvernul României, PNRR – Componenta 8*.
Disponibil: <https://mfe.gov.ro/pnrr>
5. *Monitorul Oficial al României, Partea I – act normativ privind reforma pensiilor*.
Disponibil: <https://legislatie.just.ro>
6. *Parlamentul României, Legea privind pensiile de serviciu ale magistraților (forma adoptată)*.
Disponibil: <https://www.cdep.ro>
7. *Pronunțarea Hotărârii Curții Constituționale pe marginea sesizării depuse de Procurorul General interimar privind controlul constituționalității unor prevederi legale*. Comunicat, Procuratura Generală a Republicii Moldova. 2023.
Disponibil: https://www.procuratura.md/ru/stiri-si-mass-media/anunturi/pronuntarea-hotararii-curtii-constitutionale-pe-marginea-sesizarii?utm_source=chatgpt.com

8. *Закон України про прокуратуру (Відомості Верховної Ради (ВВР), № 2-3, ст.12), 2015.*

Disponibil: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

9. *Проект Постанови про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо пенсійного забезпечення працівників прокуратури, №. 4347-IX від 15.04.2025.*

Disponibil: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56167?utm>

10. *Закон України про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 49-51.*

Disponibil: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15?utm#Text>

11. *Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо пенсійного забезпечення працівників прокуратури №. 12278 від 02.12.2024.*

Disponibil: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/pubFile/2648700?utm>

12. *Верховна Рада України прийняла за основу законопроект щодо пенсійного забезпечення працівників прокуратури. Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 2025.*

Disponibil: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/261011.html?utm<>

Disponibil: https://www.rada.gov.ua/news/razom/261011.html?utm_source=chatgpt.com

13. *Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor nr. 303 din 15 noiembrie 2022. În: Monitorul Oficial nr. 1102 din 16.11.2022.*

Disponibil: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/302074?utm>

14. *CJUE plafonează pensiile magistraților. 2026.*

Disponibil: https://www.luju.ro/cjue-plafoneaza-pensiile-magistra-ilor-curtea-de-justitie-a-uniunii-europene-a-stabilit-ca-norme-ue-nu-se-opun-unor-reglementari-nationale-care-sa-excluda-diurnele-din-calculul-pensiilor-pentru-judecatori-si-procurori-in-2024-inalta-curte-a-dat-o-dezleg?utm_source=chatgpt.com

15. *Diurnele nu pot fi luate în calcul la pensiile magistratilor. 2024.*
Disponibil: <https://www.luju.ro/diurnele-nu-pot-fi-luate-in-calcul-la-pensiile-magistratilor-inalta-curte-de-casatie-si-justitie-a-decis-ca-diurna-nu-intra-in-baza-de-calcul-a-pensiei-de-serviciu-pentru-judecatori-si-procurori-intr-unul-dintre-cele-doua-dosare-in-care-a-fost-sesizata-ic>
16. *Constitution of the Italian Republic, 27.12.1947.*
Disponibil: https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf
17. *Decreto-Legge, n. 195, 9 settembre 2002.*
Disponibil: <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge.organtica:2002-03-07:195!vig>
18. *Code de l'organisation judiciaire.* En vigueur depuis le 18 mars 1978.
Disponibil: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000006137515/>
19. *Ley 50/1981, de 30 de diciembre, por la que se regula el Estatuto Orgánico del Ministerio Fiscal.*
Disponibil: <https://www.boe.es/eli/es/l/1981/12/30/50/con/>
20. *Scrisoare comună a Procuraturii Generale și a Consiliului Superior al Procurorilor, adresată Curții Constituționale a RM (Scrisoarea nr.5/1-01d/2024-1830 din 09.09.2024)*
21. *Aviz Comun al Consiliului Superior al Procurorilor și al Procuraturii Generale la proiectul de Lege nr. 103 din 03.04.2025 pentru modificarea Legii bugetului de stat pe anul 2025.*
22. *Raport de activitate al Consiliului Superior al Procurorilor pentru anul 2025.*
Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/2026-03/raport_2025_09.03.2026_red.pdf
23. *Raport narativ privind vizitele de lucru ale membrilor Consiliului Superior al Procurorilor la procuraturile teritoriale și specializate, efectuate în anul 2024.*
Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/2025-06/raport_vizite_teritoriu_in_2024_si_2025_final.pdf

24. *Raport de activitate al Consiliului Superior al Procurorilor pentru anul 2025.*
Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/2026-03/raport_2025_09.03.2026_red.pdf
25. *Raport privind activitatea Procuraturii pentru anul 2025.*
Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2026-03/1-1-raportul-de-activitate-procuratura-2025.pdf>
26. *Decizia nr.153 din 18.02.2026 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 1,2 și 4 ale art. III pct. 1 și 2, ale art. IV și ale art. V alin. (3)-(7) din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu, precum și a legii în ansamblul său (Curtea Constituțională a României).*
Disponibil: [Decizie_153_2026.pdf](#)
27. Opinion of the CCPE Bureau following a letter of the Prosecutor General of Lithuania concerning legislative developments resulting in a disproportionately large gap in the remuneration of prosecutors and judges, p. 22, <https://rm.coe.int/opinion-prosecutors-in-lithuania-2023-/1680ac1eeb>; Opinion of the CCPE Bureau following a letter of the Deputy Prosecutor General and Temporary Head of the State Prosecutor's Office of Slovenia, acting on behalf of the Slovenian Prosecutor's Office and Slovenian Association of State Prosecutors, concerning the failure to enforce a decision of the Constitutional Court of Slovenia aimed at remedying the identified unconstitutionality regarding significant disproportions between the salary grades of judges' positions compared to the salary grades of executive and legislative branch functions.
Disponibil: <https://rm.coe.int/ccpe-bureau-opinion-on-slovenia-march-2024-publisheden/1680aef244>.
28. European Commission, Neighbourhood and Enlargement Negotiations, 15 January 2025, Accession negotiations with the Republic of Moldova Screening report on Cluster 1 – Fundamentals.
29. OECD (2025), Moldova Fifth Round of Anti-Corruption Monitoring Follow-Up Report: The Istanbul Anti-Corruption Action Plan, pag. 118, OECD Publishing, Paris.

Disponibil: <https://doi.org/10.1787/007fdb43-en>.

30. IPRE (2025), Analiza funcțională a Procuraturii Generale a Republicii Moldova, Foaie de parcurs pentru sporirea eficienței Procuraturii Generale.

Disponibil: https://soros.md/wp-content/uploads/2025/02/RO_Analiza-Functionala-aPG_final_18.02.2025_final_print.pdf

Studii:

1. SANDUȚA, V., RUSU, M., BAGRIN, L. *Studiu privind oportunitatea acordării statutului de magistrat procurorilor din Republica Moldova*. Chișinău, 2024.

Disponibil: https://csp.md/sites/default/files/inline-files/studiu_magistrati.pdf

2. VIDAICU, M., HORAȚIU RADU R. *Analiză. Aplicarea Legii Republicii Moldova cu privire la Procuratură și conformitatea acesteia cu Standardele internaționale (Legea nr. 3 din 25.02.2016)*, Chișinău 2025.

Disponibil: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://rm.coe.int/analiza-legii-nr-3-cu-privire-la-procuratura/48802a57c4>

3. PUIU, T., ȚURCAN-DONȚU, A. *Studiu: „Garanții juridice și instituționale privind accesul, protecția și promovarea femeilor în profesiile juridice din Republica Moldova”*. Chișinău, 2026.